Бүхы орнуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 297 (16220) | 1982 оной декабриин 26, воскресени | Сэн 3 мүнгэн.

ТАСС ШӨНӨ һОНИН

Ю. В. АНДРОПОВ Ю. ЦЕДЕНБАЛТАЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андропов МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбалтай декабриин 24-дэ уулзаба.

Хөөрэлдөөнэй үедэ КПСС-эй ба МНРП-гэй ажал ябуулгын гол шухала асуудалнууд, уласхоорондын зарим асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэн байгаа. Эбдэршэгүй бата ханн барисаанай, нэгэ нэгэндээ үнэн эүрхэнһөө туһалалсалгын, / ниитэ нэгэн үзэл сурталай ёһо заншалнуудта үндэһэлдэг совет болон монгол арадуудай хоорондохи аха дүү ёһоной харилсаае саашадаашье хүгжөөн гүнзэгырүүлхээр шиидэнхэй байһанаа хоёр партии, Советскэ Союз ба МНР мэдүүлээ.

Уулзалга аха нүхэсэлэй, үнэн зүрхэнэй болон үгээ гүйсэд дүүрэнээр ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрбэ.

Ю. В. АНДРОПОВ К. ФОМВИХАНТАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андропов Лаосой Арадай-революционно партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, Лаосой Арадай-Демократическа Республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Кейсон Фомвихантай декабриин 24-дэ уулзаба. Марксизм-ленинизмын ба социалис интернационализмын гол ёһонуудта үндэһэлдэг СССР-эй ба ЛНДР-эй хоорондохи аха дүү ёһоной хани барисаанай, али бухы харилсаа холбооной үрэ ехэтэйгөөр хүгжэжэ байһандань, сэдьхэлээ ханажа байһанаа уулзалгын үедэ элирхэйлээ.

Уласхоорондын асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэхэдээ, уласхоорондын байдалые һайжаруулха хэрэгые хэлбэришэгүйгөөр түйлаха, социализмын аша туһын түлөө, эб найрамдал болон арадуудай аюулгүй байдалые бахирҮүлхын түлөө залан сэхээр тэмсэхые шиидэнхэй байһанаа мэдүүлбэд.

Уулзалга хани барисаанай, үгээсэ гүйсэд ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрбэ.

Ю. В. АНДРОПОВОЙ ХЕНГ САМРИНТАЙ УУЛЗАЛГА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андропов Кампучиин Арадай-революционно партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, Кампучиин Арадай Республикын Гүрэнэй Советэй Түрүүлэгшэ Хенг Самринтай декабриин 24-дэ уулзаба.

Совет-кампучиин харилсаае хүгжөөхэ тухай, уласхоорондын зарим асуудалнууд тухай һанамжануудаа хэлсэһэн байна. Зүүн-Урда Азидахи байдалда, Кампучи тухай асуудалда онсо анхарал хандуулагдаа. Энээнтэй дашарамдуулан, национальна һэргэн хүгжэлтын замаар амжалтатайгаар дабшажа ябаһан Кампучиин арадтай КПСС-эй ба совет хүнүүдэй хэлбэришэгүйгөөр һаналаа нэгэдэнги байһан тухай Ю. В. Андропов мэдүүлээ.

Уулзалга хани барисаанай, үгээсэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн байна.

ЭБДЭРШЭГҮЙ БАТА, АХА ДҮҮ ЁҺОНОЙ ХОЛБООН

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ю. В. Андроповой хэнэн «СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ой» гэһэн элидхэл тусхай брошюра болгогдожо, хэблэгдэн гараба. КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Советэй ба РСФСР-эй Верховно Советэй 1982 оной декабриин 21-дэ Кремлиин Съездүүдэй ордон соо болоһон хамтын баярай суглаан дээрэ энэ элидхэл хэгдэһэн байгаа.

Брошюра Политиздадаар гаргагдажа, «Красный пролетарий» типографида барлагдаба.

БИ-ТАБАН ЖЭЛДЭ, ТАБАН ЖЭЛ-НАМДА

«АЖАЛАЙ ХҮГЖЭМ» — МАНАЙ АЯЛГА

«ХИЛЭЭМЭНЭЙ БАЙГАА ХАДА, ДУУН ХАНХИНАДАГ ГЭЭШЭ, — гэжэ Л. И. Брежнев «Шөнө газар» гэһэн зохёол соогоо тон зүбөөр тэмдэглэһэн байна. Үнэхөөрөөшье, хүн зон ганса хилээмээр садхалан ябадаг бэшэ, мүн сэдьхэл дүүрэн, урма зориг түгэс ажаһууха эрмэлзэлтэй байдаг ха юм. Тиимэһээ бидэнэрэй — соёлшодой, үүргэ болон харюусалга мүнөө үедэ илангаяа дээшэлэһэн байна. Дуу, хатарай, нааданай аргаар ажалша арадай ажабайдалые шэмэглэн, зүрхэ сэдьхэлыень баясуулха, баяжуулха хүсэлэнтэйгээр манай соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд зохёохы-ажалаа ябуулха гэжэ оролдоно.

Арбан жэлэй урда Сэлэнгын совхозой соёлой байшангай дэргэдэ уран һайханда дуратай эдэбхитэн агитбригада байгуулжа, «Хоолосхон» («Колосок») гэжэ нэрлээ юм. Түрүүшымнай алхамууд үшөө бирагүйхэн лэ һэн хаш гэжэ мүнөө болоһон хойно һанаиаб. Юрын концерт мэтэ дуу, хатарай программатайгаар фермэ, отарануудаар бэлиг шадабаряа харуулжа ябадаг бэлэйбди. Удха шанараараа, маяг түхэлөөрөө агитбригадын шэнжэтэй болтохо гэжэ саашадаа оролдоо һэмди. Оршон тойронхи ажабайдалтай, ажахын үйлэдбэриин хэрэгтэй нягта холбоотойгоор, дутэ ойрын жэлнүүдтэ түшэглэжэ, бидэнэр агитбригадынгаа программые зохёожо эхилээбди. Совхоздоо эрхимлэжэ ябаһан Социалис Ажалай Геройнууд И. Л. Тадвашкина, В. Г. Романова болон бусад түрүүшүүлдэ зорюулһан гү, али тэдэнэрэй жэшээтэ хэрэгүүдые харуулһан зүжэгхэнүүдые зохёогоод, олоной үзэмжэдэ табиһан байнабди. Гэхэтэй хамта үйлэдбэридэ ушаргаг дутагдалнуудые сатирын аргаар, мүн залхуу, архинша зарим нэгэниие сэхэ нэрлэжэ, пароди, шог ёгтоор наада харахадамнай, зохёохы ажалаймнай аша үрэ дээшэлээ. Жэшээлхэдэ, ажабайдалда үшөө үзэгдэдэг дутуу дундануудые шүүмжэлэн, «Манай Сэлэн-Дүүмэдэхи аралжаа наймаанай гүйдэл» гэһэн тусхай сценкэнүүдтэ харуулхадамнай, совхозрабкоопой хүдэлмэрилэгшэд алдуунуудаа мэдэржэ, ажалшадай хангалгые эрид һайжаруулхабди гэһэн тусхай харюу манда үгэһэн байна.

Үнгэрһэн намар ургаса таряа хуряажа байха үедэ манай агитбригада «Ажалай хүгжэм» гэһэн тусхай программа зохёогоод, Сэлэнгын болон мүрысэдэг Зэдын районуудай ажахынуудаар зүжэгүүдээ харуулжа ябаа. Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой Далайтанай стан хүрэжэ ерэхэдэмнай, ажахыдаа эрхимлэһэн комбайнер Мүнхэ Батуевай хүндэдэ ажалай алдар солын Улаан туг үргэгдэжэ байба. Таряашадай удын хоол бариха зуура агитбригада түрүү комбайнер тухай мастаалай шүлэг, тэндэхи ажабайдалтайнь холбоотой зүжэгхэниие тэрэ дороо зохёогоод, мүн саг зуурын декораци зуража, программадаа шэнэ зүйл оруулхадамнай, харагшад угаа халуунаар үгтаһан байна. Хододоо нимэ саг зуурын хамаадалгатайгаар зохёохы ажалаа нэльбэн шэнэлжэ, удха шэнжыень баяжуулха гэһэн эрмэлзэлтэйгээр хүдэлмэрилнэ гээшэбди.

Ороо̀һо таряа хуряаха, «сагаан алта» суглуулха, түрүүшын бураздаа хахалха үедэ, үбэлжэлгын хаһада манай агитбригада хододоо таряашад, малшадта саг үргэлжэ айлшалдаг юм. Тусхайлбал, жэлэй эхинһээ түрэл совхозой болон районой бусад ажа[illegible]та гушаад дахин зүжэгүүдээ харуулбабди.

СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулһан аман үгын журналнуудые эмхидхэнэбди. Республика бүхэндэ зорюулагдаһан тусхай программануудые бэлдэнхэйбди. «Тон һонирхолтой эдэбхи үүсхэл» гэжэ энэ хэрэг тухаймнай соёл-гэгээрэлэй болон арадай уран бүтээлэй научно-методическа түбүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй бүхэсоюзна семинарта хабаадагшад манай «холбоото республикануудай неделинүүд» тухай хэлээ бэлэй.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, агитбригадын ниитын совет «Ажалай хүгжэм» гэһэн тусхай программа дурадхаһан байна. Ажабайдалда бүри дүтын хамаадалгатайгаар, бодото байдалай үнэн зүб жэшээнүүд дээрэ үндэһэлһэн зохёолнуудые гүнзэгы удхатайгаар, уран һайханаар найруулан гүйсэдхэхэ зорилго урдаа табинабди.

Нимэ хүсэлэнгөө бэелүүлжэ шадаха зарим тэды дүршэлтэй болообли гэжэ һанаиаб. Бэлиг шадабаритай артистнууд хүмүүжүүлэгдээ. Лариса Мильгунова, Сергей Гылыкпылов, Любовь Усенко, Людмила Сабирова гэгшэд агитбригадын гол хүсэн болоихой. Олон жэлэй туршада онсо өөр өөрын шэнжэтэй бэлиг шадабаряа мүлижэ, Бүхэсоюзна, Бүхэроссии фестивальнуудай лауреадуудай, Буряадай комсомолой шангай лауреалай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн габьяатай. Һая Улаан-Удэдэ үнгэрһэн республикын агитбригадануудай коллективүүдэй конкурсдо хабаадалсажа, дахинаа нимэ харалгын лауреат болобобди. Улам ехэ урма зориттойгоор худэлмэрилжэ. Хорин районой Удын сомоной Советэй соёлшодой жэшээгээр үбэлжэлгын үедэ малшадые эрхим һайнаар хангаха гэжэ оролдожо байнабди. Четверг бүхэндэ манай коллектив аян замда гаража, отара, фермэнүүдэй ажалшадта үнэн зүрхэнэй баярые уран һайханай аргаар дамжуулхаяа ошонобди. «Арадай коллектив» гэһэн үндэр нэрэ зэргынгээ ашые харюулха ёһотой ха юмбибди.

Гэхэтэй хамта бидэ залуу халаниие хүмүүжүүлжэ байнабди. 1978 ондо агитбригадын дэргэдэ хүүгэдэй студи байгуулаа бэлэйбди. Тус студиин эдиршүүл өөһэдын программаар мүн лэ ажалшадай урда зүжэгүүдые харуулна. Мүнөө манай студида Сэлэн-Дүүмын дунда һургуулиин 25 һурагшад бэлиг шадабаряа мүлижэ байдаг. Хүмүүжүүлһэн эдиршүүлнай агитбригадынгаа зохёохы ажалда мүнөөнһөө эхилжэ нүлөө үзүүлнэ.

Юрэдөө, ажалша зоной сүлөөтэй сатые һайнаар эмхидхэн, амжалтыень дулэн болгон соробхилуулжа, олоной дундаа нэбтэрүүлэн, дутуу дундануудые усалхаха хэрэгтэнь туһалжа, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые, КПСС-эй майн болон ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй тогтоолнуудые бэелүүлгэлэ өөрынгөө хубитые оруулха зорилготойбди.

С. ПОКАЦКИЙ,
Сэлэнгын совхозой «Колосок» гэжэ агитбригадын хүтэлбэрилэгшэ,
Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

УЛААН ТУГ УРЯАЛНА; УЯЛГАЛНА

ҮШӨӨЛ ҺАЙНААР ХҮДЭЛХЭ

Уржадэр Хяагта хотын соёлой байшан соо районой колхоз, совхозуудай түрүү малшад, механизаторнууд, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд, мүн промышленна предприяти болон эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд сугларае.

СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн урда тээхи социалис мүрысөөндэ амжалта туйлаһанайнь түлөө Хяагтын райондо РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг барюулгада зорюулагдаһан баярай суглаан дээрэ. КПСС-эй обкомой секретарь **В. Ф. Лысов** үгэ хэлээ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, таряан болон мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ, түрэндэ худалдаха түсэб, уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ, ялалта туйлаһантайнь дашарамдуулан, тэрэ районой хүдөөгэй бүхы ажалшадые халуунаар амаршалаад, РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг, Хүндэлэлэй диплом барюулһан байна.

Удаань Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь **Б. Н. Богданов**, Хяагтын совхозой түрүү хонишон, районой 1982 оной чемпион **П. П. Самданов**, «Пограничный» совхозой гахайн фермые даагша **Р. В. Савельева**, КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь **К. Д. Лубсандоржиев** үгэ хэлэжэ, районой хүдөөгэй ажалшадай хэһэн ажалые нимэ үндэрөөр сэгнэһэндэнь партии, правительствадаа гүнзэгы баясхалан хүргөө. Мүн саашадаа үшөөл һайнаар хүдэлхэ, бүри ехэ ажалта туйлахын түлөө тэмсэхэбди гэжэ районойнгоо ажалшадай үмэнэһөө найдуулаа.

А. МОЛОНОВ,
«Ленинское знамя» газетын редакторай орлогшо.

СССР 60 ЖЭЛ

О

УЛААН-ҮДЫН «Теплоприбор» заводой токарь В. С. Ламкин халаанайнгаа 'даабаринуудые ходо үлүүлэн дүүргэдэг һэн тула мүнөө ерэхэ жэлэй тоосоогоор хүдэлжэ байна. Василий Серафимович — коммунис ажалай ударник. Тэрэ бүтээһэн продукцидаа өөрын шанарай тэмдэгтэй юм. Энэмнай ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Тиимэ хадань тэрэниие нүхэдынь профсоюзай цеховой комитедэй гэшүүнээр һунгаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: токарь В. С. Ламкин ажалдаа.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

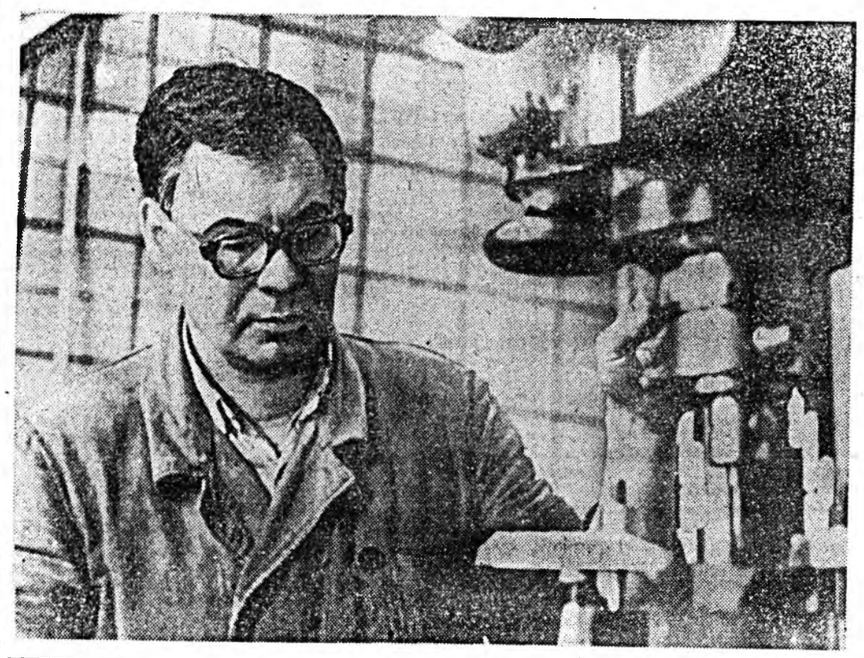

УРМА БАЯРЫЕНЬ БАДАРУУЛБА

Сүлөөтэ һайхан Совет ороныймнай арад түмэн, мүн дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүн түрэлтэн СССР-эй 60 жэлэй ойн баярые тэмдэглэхэдэ байна. Энэ ехэ һайндэрые ажалай амжалтаар угтаха, абаһан уялга, түсэбтэ даабаринуудаа заатагүй дүүргэхын түлөө манай ороной бухы ажалшад айхабтар эдэбхи хэшээл ехэтэйгээр, габшагай шангаар худэлнэ гээшэ.

Манай Хандалын совхозой малшад, механизаторнууд, бухы ажалшад энэ ехэ худэлөөндэ оролсон, эршэмтэйгээр ажаллана. Тэрэшэлэн Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһанайнь түлөө совхоздо КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг барюулха гэһэн мэдээсэл хүн зоноймнай урма баярые улам бадаруулжа, ажалай шэнэ амжалтада зоригжуулба.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ ажахын бухы бригада, фермэ, звенонуудай үйлэдбэридээ мүү бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлаа.

Түбхын түрүүн механизаторнууд болон таряашадай үнэн шударгы, оролдосото, мэргэжэл шадабари ехэтэй ажалай ашаар лэ ороо̀һо таряанай, хартаабхын һайн ургаса абтажа, илангаяа малай эдихэ бухы үбһэ тэжээл ехэ бэлэдхэгдээ гэжэ онсолон дурдаха шухала. Жэшээлхэдэ, байгша ондо совхоздо таряалангай гектар бүриһөө дунда эзргээр 15,7 центнер ороо̀һон гэхэ гү, али 90 гаран мянган центнер таряан абтаад, наймаа мянган центнерэй ороондо 16,3 мянга гаран центнер таряан гүрэндэ худалдагдаа. Мүн хартаабха туршааха түсэбшье үлүүлэн дүүргэгдээ һэн.

Энэ жэлдэ ажахы 22,8 мянган центнер үбһэ абаха түсэбтэй һаа, тэрэнээ 34,5 мянган центнертэ хүргэжэ шадаа. Мүн 1700 тонно сенаж бэлэдхэхэ даабаритай ҺаА, гурба мянга шахуу тонно, наймаа мянган тонно силос дараха байбал, тэрэнһээ хоёр хахад дахин ехэ силос нүхэндэ хээбди. Витаминтай ногооной гурил түсэбөөр хараалагдаһанһаа хоёр дахин ехэ татагдаа. Совхоз һая наашадаашье иимэ ехэ тэжээл абаагүй байгаа.

Эдэ бүгэдэ манай механизаторнууд, таряашадай, хартаабхашадай шэн зоригтойгоор худэлһэнэй аша үрэ мүн гэжэ хэлэхэ шухала. Жэшээнь, таряа хуряалга дээрэ түрүү комбайнернууд Л. З. Моксонов, В. И Пемяков, И. В. Корсеков, А. М. Таракановский гэгшэд онсо шалгарһан байна. Үнинэй комбайнер, республикын габьяата механизатор Лаврентий Моксонов 338 гектарай таряа амяарлан хадаад, үшөө 7346 центнер ороо̀һо сохижо, ажахы соогоо мүрысөөндэ эрхимлээ. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын звенонуудай дундаһаа луговодууд В. А. Мордовской, С. Д. Второушин гэгшэдэй звенонууд шалгаржа гараа һэн.

Таряан ажалай бригадануудай худэлмэрилэгшэдэй иимэ үнэн шударгы ажалдань харюу болгон, малшаднайшье баһал үндэр нэрэеэ унагаангүй, эрхим үрэ дүнгүүдые туйлан, Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ ехэ илалта шэрээлсээ гээшэ. Тусхайлбал, олонхи фермэнүүдэй, һаалишадай үнеэдэйнгээ һү шэмые дээшэлүүлжэ шадаһанайнь ашаар совхоз энэ жэлдэ гүрэндэ бүхыдэнь 20,7 мянган центнер һү худалдаха түсэбтэй аад, тэрэнээ эдэ үдэрнүүдтэ 27 мянган центнертэ хүргэхэеэ байна. Илангаяа Быковско (даагшань Т. И. Костриков) фермын коллектив ехэ хубитаяа оруулба. Фермынхид һү һааха жэлэй түсэбые 146 процент, һү худалдаха даабаряа 152 процент дүүргээ юм. Эндэхи түрүү һаалишэн Анна Степановна Кострикова жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 3200 үлүүтэй килограмм һү һаагаа. Мүн бэрхэ һаалишад А. Б. Балдакова, Л. А. Изюрьева гэгшэд баһал үнеэн бүриһөө 3000 килограмм һү һааба.

Мүнөө үбэлжэлгын үедэ фермэнүүд үнеэн бүридэ үдэрэй 1 килограмм талха таряанай зүйл, тиихэдэ һаагдаһан һүнэй литр бүхэндэ 500 грамм талха, 20 килограмм силос, 4 килограмм үбһэ, һолоомо эдюулнэ. Тиигэжэ тэдэнэр үнеэн бүриһөө үдэрэй 8,5—9 килограмм һү һаана гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада һураггүй ехэ һү абана. Энээнэй ашаар ажахыгаараа жэлэй түсэбһөө гадуур 7 мянган центнер сагаан эдеэ Эхэ орондоо үгэхэ аргатай болообди. Түрүү һаалишаднай үнеэн бүриһөө үдэрэй 10—12 килограмм хүрэтэр һү һаадаг болонхой.

Гүрэндэ мяха худалдаха жэлэй түсэбшье үлүүлэн дүүргэгдэбэ. Бухыдөө 4910 центнер мяхан бэлэдхэлэй пунктда оруулагдаа. Энэ жэлдэ совхоздо мал шахан таргалуулха түсгаар оньһожоруулагдаһан талмай тухезрээбди. Шергинэй отделенидэ бүхыдөө 1000 гаран буруу, хашарагууд байлгагдажа, зоотехническэ нарин заабариин ёһоор эдеэлүүлэгдэнэ. Эдэ мал томо, жэжээрээ хэдэн бүлэг болгогдожо илгагданхай юм. Тэдэниие бригадир Н. К. Бусовиковой хүтэлбэрилгэ доро арбаад малшад харууһалдаг. Дүршэлтэй бэрхэ малшан Ф. Т. Пермяков суглаа худэлдэг нүхэдтээ энэ жэлдэ мяханда тушаагдаха хашарагуудые сентябрь һараһаа хаагаад шахахэдаа, үнгэрһэн 3 һарада үхэр бухэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 980—1112 грамм хүрэтэр нэмээжэ, шахамал бүхэниие дунда эзргээр 402 килограмм шэгнүүртэйгээр мяханай комбинадта ябуулба.

Мүн тэдэнэр һаянай 600 үхэр даажа абаад эдеэлүүлжэ байнхай. Шахамал үхэр бүхэндэ үдэрэй 3 килограмм үбһэн, 4—4 килограмм талха таряанай зүйл болон хэршэгдэһэн хуурай һолоомо, 15—20 килограмм силос эдюулэгдэнэ. Иимэ тэжээл эдижэ байһан малынь түс бүридөө шэгнүүрээ сүүдхын 1000 граммһаа доошо бэшээр нэмээнэ.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй баталан абаһан СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхын түлөө эрмэлзэн, совхозой ажалшад, малшад үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, адууһа малһаа ашаг шэмэ ехээр абаха, мяха, һү үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха 1983 оной түсэбтэ даабаринуудые баһал эрхимээр дүүргэхэ зорилго урдаа табина. Энэ талаар партиин ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолые һайшаан дэмжэжэ, ажалай мүрысөөнэй эршые улам шангадхан, дамжуулгынгаа Улаан тугые бүхөөр барижа урагшаа дабшаха дүүрэн хүсэл эрмэлзэлтэйбди.

В. БУСОВИКОВ,
Кабанскын районой Хандалын совхозой директор.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР...

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын гурбадахи һү һаалинин фермын малшад ажал хэрэгээрээ райо̀н дотороо нилээд суурханхай. Эндэ ажалай ёһотойл баатарнууд хүдэлдэг юм. Тэдэнэр адууһа мал харууһалха, эдеэлүүлхэ талаар нилээд дүршэлтэй болонхой. Иигэжэ ажаллаһанайнгаа ашаар туе коллектив жэл бүри урдаа табиһан зорилгоёо амжалтатай бэелүүлнэ.

Энэ эбтэй эетэй коллективые ажахын дүршэлтэй малшин, коммунист Лубсан-Дулма Санжицыбиковна Санжицыбикова хүтэлбэрилнэ. Фермын малшад ойн баярта жэлдэ урагшатай ажаллана. Тусхайлбал, тэдэнэр байгша оной декабриин 1-дэ бүхыдөө фермээрээ 2763 центнер һү һаажа, түсэбөө 104,3 процентдэ хүргоо. Энэнь үнеэн бүридэ тооложо үзэхэдэ, 2739 килограмм һү абаа гохэ гү, али нёдондоноойхитой сасуулхада 167 килограммаар ехые һааГаа. Нигэжэ ажалаараа урмашаһан тус фермынхид жэлэй дүүрэтэр үшөө 200 центнер һү һаажа, гүрэндэ худалдахаар хараална. Энэ коллектив ажахы дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһаар.

Һаалишадай дундаһаа ажалай ветеран Бавасан Бальжинимаевна Ленхобоева эрхимлэжэ, нүхэд-соогоо онсо илгарна. Тэрэ байгша оной үнгэрһэн 11 һарын туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3173 килограмм һү һаагаа гэхэ гү, али бүхыдөө 441 центнер һү абаа. Хоёрдохи нүүрида Цыбик-Доржи Цыбикова ябана. Ажалай ветеран Бимба Ринчиновна Гомбоева даалгаһан үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2900 килограмм һү һаажа, түрүүшүүлэй зэргэдэ гаранхай.

Түрүү коллектив СССР-эй 60 жэлэй ойдо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, урдаа табиһан зорилгоёо амжалтатай бэелүүлхын түлөө бухы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллана.

А. НАГАСЛАЕВ.

Улаан-Удын район.

ГОЛ ХАРААА ШЭГЛЭЛ

Буряад ороной ажалшад КПСС-эй Центральна Комитедэй ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые урма баяртайгаар угтан абаад, тэрэниие өөһэдынгөө дайшалхы зорилго бологон хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ байна. Тиин энэ шухала удха шанартай документнүүдые хото, хүдөөгэй ажалшад, бүхы хүн зон шудалан үзэжэ үргэлжэлһөөр.

Һаяхан КПСС-эй обкомой лекторнуудэй бүлэг республикын хүдөө нютагуудаар ябажа, партиин Центральна Комитедэй, ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдэй, СССР-эй, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй Верховно Советүүдэй сессинүүдэй материалнуудаар һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, анхарал татама лекцинүүдые үншаһан байна. Энэ бүлэгэй буридэлдэ КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Советэй, министерство болон албан зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, дээдэ һургуулинуудай багшанар, СССР-эй Науканууудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай, Буряадай эрдэм-шэнжэлэлгын хүдөө ажахын институтай эрдэмтэд оролсобо.

Эдэ уулзалганууудай үедэ хото хүдөөгэй ажалшад өөһэдынгөө һанал бодолоор андалдахадаа, партиин Центральна Комитедэй ноябриин Пленум дээрэ баталан абтаһан шиидхэбэринүүд, мүн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгнэзгы удхатай үгэ манай үдэр буриин ажал хүдэлмэриин дайшалхы хараа шэглэл, болоо гэжэ мэдүүлээ.

Д-Н. ШОИНЕНОВ,
КПСС-эй обкомой лектор.

ЖОЛООШОДОЙ ҮГЭ БАТА

Оньһожоруулагдамал 135-дахи колонныи коллектив БАМ-ай барилгада тон эдэбхитэйгээр хабаадажа, ехэ хэмжээнэй барилга хээ, хэнэшье. Эдэнэр олон мянган кубометр хайр шорой, шулуу зөөжэ, түмэр харгы барилсана. Байгша ондо 4 миллион 360 мянган тухэригэй барилга хэхэ даабаритай юм һэн. Жолоошод, экскаваторай машинистнууд, трактористнууд социалис мүрысөөндэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, оньһон техникэеэ шадамар бэрхээр ашаглана. Энээн дээрэһээл даабаряа хододоо үлүүлжэ, олоной дундаһаа шалгарна. КПСС-эй Хойто Байгалай райком энэ туйлалтануудыень үндэрөөр сэгнэжэ, дамжуулгын Улаан тугаар шагнаа бэлэй.

Энэ түрүү коллектив жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа бүри октябриин 7-до элидхээ юм. Жэлэй даабариһаа гадуур үшөө 500 мянган тухэригэй барилга хэжэ, Уоян—Муякан гэһэн габшагай ажалай участогые саг болзортонь ашаглалгада тушааха хэрэгтэ хубитаяа оруулхаар эрид шиидэнхэй.

К. ЖАМЬЯНОВ.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

АМЖАЛТАЯА УЛАМ АРЬБАДХАХА

Түрэл Коммунис партиингаа XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын, СССР-эй 60 жэлэй алдарта ойе ажалай бэлэгээр угтахын түлөө эрмэлзэжэ, республикын колхоз, совхозууд, хүдөө ажахын предприяти, агропромышленна комплексын эмхинүүд байгша ондо газар тариялангаа һайнаар эрхилхэ, ургасыень ехэ болгохо, адууһа малһаа ашаг шэмэ ехээр абаха, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, бүхы хүдэлмэриин шэнарые һайжаруулха талаар бага бэшэ юумэ хэ.

Эрдэмтэд, мэргэжэлтэдэй хүсөөр энэ жилдэ олонхи ажахынуудта газар тариялан эрхилхэ зональна гүрим нэбтэрүүлэгдэ. Энээнэй ёһоор тарилгын газарай хубаарилга шэнээр табигдажа, обёос, хара тариян, горох урдынхиһаа ехээр таригдаа, сэбэр паар үргэдхэгдөө, хүрьһэ урбуулангүй, һоломоной узуур үлөөжэ элдүүрилхэ арга үргэлөөр хэрэглэгдэ. Мүн белок ехэтэй ургамалнууд — рапс, донник ехэ газарта таригдаа, үндэр ургаса үгэдэг шэниисын «Бурятская-34», «Бурятская-79», обёосой — Гэрэл, Сельма, өшмээнэй — Тамми, Донецкий-8, горохой — Неосыпающий-1 сортын үрэһэн ехэхэн газарта таригдаһан байна. Хүрьһэндэ үтэгжүүлгэ оруулха, ургасын бүртөг үбһэ сэбэрлэхэ арганууд хэрэглэгдэ.

Сагай уларилай бэрхэтэйшэг — хабар-зунай үедэ гандуу байгаа, намар эртэ хюруугай унаашье һаань, дээрэ хэлэгдэһэн хэмжээнүүдые бэелүүлһэнэй ашаар олонхи колхоз, совхозууд муу бэшэ ургаса ургуулжа шадаа. Тиигэжэ республика 75 мянган тонно түсэбэй орондо 90 мянган тонно тариа, 35 мянган тоннын орондо 48 мянган тонно хартаабха гүрэнэй амбаарта оруулаа. Энээнтэй хамта колхоз, совхозууд гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ худалдаха юһэн һарын, нооһо тушааха жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь, Зүүн Сибириин зоно дотор социалис мүрысөөндэ илаһанайнь түлөө республикадa РСФСР-эй Министрнүүдэй Советдэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг барюулагдаһан байна.

СССР-эй 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгөөр Бэшүүрэй, Кабанскын районууд, Дзержинскиин нэрэмжэтэ, Хандалын, Удын совхозууд КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советдэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан түгуудаар шагнагдаба. Мүн Улаан-Удын, Хяагтын районууд, үндэхи Ранжуровай нэрэмжэтэ, Мухар-Шэбэрэй районай «Коммунизм» колхозууд, Улаан-Удын шубуунай фабрика РСФСР-эй Министрнүүдэй Советдэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан түгуудта хүртэнэхэй.

Байгша ондо колхоз, совхозууд бүдүүн шэмэтэ тэжээл, тариа талханай зүйл нёдондонойхиһоо ехээр бэлэдхэ, ажахынууд ерэхэ жилэй тарилгадa хүсэд хүрэхэ үрэһэ хаагаа. Илангаяа Кабанскын, Улаан-Удын, Хяагтын районуудай ажахынууд малай эдихэ үбһэ тэжээл ехэ бэлэдхэ.

Арбан нэгэдэхи табан жилэй хоёрдохи жилдэ Бэшүүрэй, Кабанскын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Удын районуудай ажахынууд тариянайнгаа үрэһэ хүсэд сэбэрлэжэ дүүргэгдэгүй, тарилгын шанарта хүргөөгүй байха юм. Бүхы үрэһэ хүрэнгые сэбэрлэжэ дүүргэхэ, тарилгын шанарта хүргэхын тула яаралтай хэмжэ абаха хэрэгтэй.

Гандуу хуурай уларилтай манай эндэхи нютагуудай эрхэ байдалда һайжаруулагдаһан газарһаал ороохо тариянай, тэжээлэй ургамалнуудай, үбһэ ногооной найдамтай һайн ургаса абтаха байна. Тэд һайжаруулагдаһан, уһалагдадаг газар үшөөл ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэгүй, ургасань өөдтэй дээшэлнэгүй, уһалуурийн техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр, дүүрэн хүсэндөө худэлгэгдэнэгүй.

Һайжаруулагдаһан газарые зүбөөр, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, ургасыень эрид ехэ болгохо, хэгдэнэн гаргашые харюулха талаар ажахынуудай, Хүдөө ажахын болон Мелиорацийн, уһанай ажахын министерствэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ 156 центнер ургаса хуряаба. Ивалгын ОПХ-гай кукурузашан П. И. Тугаринов 260 гектар газарай гектар бүхэнһөөнь 208 центнер ногоон намаа суглуулаа. Хяагтын районой Худэриин совхозой үнинэй луговод Д. Н. Дугаров даажа абаһан 82 гектар сабшалангай гектар бүриһөө 59,3 центнер үбһэ ургуулаа бшуу. Табан жилэй хоёрдохи жилэй түсэб, уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэнэйнь, Зүүн Сибириин зоно дотор социалис мүрысөөндэ илаһанайнь түлөө республикадa РСФСР-эй Министрнүүдэй Советдэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг барюулагдаһан байна.

Зарим ажахынуудта жэл бүри шахуу тариянай, олон жилэй тариимал ногооной үрэһэн бэлдэгдэнэгүй. Яруунын, Загарайн, Сэлэнгын, Хэжэнгын, Баргажанай, Хурамхаанай, Зэдын районууд үрэһэ хааха түсэбөө жилһээ жилдэ дүүргэнэгүй. Илангаяа обёосой, горохой, доннигой, рапсын үрэһэ ургуулха худэлмэри мууса табигданхай.

Республикын Худөө ажахын министерство, партийн зарим райкомуд болон райгүйсэдкомуд иимэ таарамжагүй байдалтай эбсэшэнхэйнь хараатай. Энээндэ эсэс табиха саг ерээ. Үрэһэ ургуулжа абаха худэлмэриие промышленна үндэһэ һуури дээрэ табижа, ойрын 2—3 жилдэ колхоз, совхоз бүхэниие тариянай, тэжээлэй ургамалнуудай, олон жилэй ногооной өөрын үрэһэтэй болгохо шухала.

Гэхэтэй хамта мүнөө Зэдын, Яруунын, Захааминай, Хэжэнгын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Улаан-Удын районуудай ажахынууд тариянайнгаа үрэһэ хүсэд дүүргэгдэгүй, тарилгын шанарта хүргөөгүй байха юм. Бүхы үрэһэ хүрэнгые сэбэрлэжэ дүүргэхэ, тарилгын шанарта хүргэхын тула яаралтай хэмжэ абаха хэрэгтэй.

Гандуу хуурай уларилтай манай эндэхи нютагуудай эрхэ байдалда һайжаруулагдаһан газарһаал ороохо тариянай, үбһэ ногооной найдамтай һайн ургаса абтаха байна. Тэд һайжаруулагдаһан, уһалагдадаг газар үшөөл ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэгүй, ургасань өөдтэй дээшэлнэгүй, уһалуурийн техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр, дүүрэн хүсэндөө худэлгэгдэнэгүй.

Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Кабанскын, Загарайн, Хойто-Байгалай, Хориин районуудай ажахынууд илангаяа үнэздэйнгээ һү шэмые нилээд дээшэлүүлжэ, республика дотороо эгээн түрүүлэн гүрэндэ һү худалдаха жилэй түсэбүүдые дүүргэжэ шадаа. Тэрэшэлэн гүрэндэ мяха худалдаха жилэй түсэбые Ахын, Хойто-Байгалай районууд болзорһоонь урид дүүргэбэ. Бэшүүрэй, Зэдын, Загарайн, Кабанскын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Удын, Сэлэнгын, Хориин районууд гүрэндэ мяха худалдаха жилэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Мүнөө колхоз, совхозууд гүрэндэ һү худалдаха жилэй түсэбые дүүргээд, һаяар үндэгэ тушааха даабаряа үлүүлэн дүүргэхэ эмжэзэнүүдые абана. Мүн нёдондонойхиһоо ехэ мяхан худалдагдаа.

Малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ, гүрэндэ продукци ехээр худалдаха талаар Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозойхидой жэшээгээр республикын малшадай дүнда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Тиигэжэ олохон фермэ, гүүртэ, ажахынууд үбэлжэлгын түрүүшын үдэрһөө һү ехээр һаана, малай шэнүүр һайса нэмээнэ. Илангаяа малшадта ажаһуудалай, худэлмэриин таарамжатай эрхэ байдал бии болгоһон, социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэжэ, хүнүүдые һайнаар урмашуулһан газарта малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэгдэнэ, продукци ехээр абтана, гүрэндэ горитой худалдагдана. Тусхайлбал, Кабанскын районой Хандалын совхозой Фофоновско фермэ (даагшань И. К. Истомин), Улаан-Удын районой Ивалгын ОПХ-гай гурбадахи фермэ (даагшань Л-Д. С. Санжицыбикова), Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай фермэ (даагшань П. Д. Дашинимаева) жэлэй эхинһээ үнеэн бүриһөө 2800—3000 килограмм һү һаанхай. Олохон һаалишад энэ үе соо үнеэн бүриһөө 3000 килограммһаа дээшэ һү абажа шадаа.

Намарһаа хойшо үхэрнүүдые шахан таргалуулха, шэгнүүрыень ехээр нэмээхэ талаар Хориин районой Дээдэ-Тайлаар «Бурятсельхозхимия» нэгэдэлэй үүргэ, харюусалга ехэ. Нэгэдэлэй мэргэжэлтэд ажахынуудай агрономууд, мелиораторнуудтай хамта шэнэ жилдэ органическа, минеральна үтэгжүүлгые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ тодорхой гүрим зохёожо, ажахы бүхэндэ хэрэглэхэ зэргэтэй. Гэбэшье мүнөө наг шэбхые таряалан, сабшалан дээрэ зөөжэ обоолхо, бэлдэхэ, шанаржуулха худэлмэри олонхи ажахынуудта хэгдэнэгүй.

Мал ажалые түргэнөөр хүргөөхэ, мяха, һү, үндэгэ болон бусад продукци ехээр үйлэдбэрилхэ гээшэ Эдеэ хоолой программые шиидхэхэ шухала зорилгын нэгэн болоно. Һүүлэй гандуу уларилтай жилнүүдтэ мал ажал бэрхэтэй байдалда ороо гээшэ. Тиигэбэшье гүрэнһөө ехэ туһаламжын хүргэгдэнэнэй, партийна, советскэ, ажахын органуудай малшадайгаа дунда эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ худэлмэриие эршэмтэйгээр ябуулһанайнь, мүн мал ажалай бүхы худэлмэрилэгшэдэй габшагай шангаар ажаллаһанайнь ашаар энэ һалбарида муу бэшэ үрэ дүнгүүд түйлагдаа. Адууһа малай тоо толгой зарим тэды олошоруулагдаа, урда жилэйхитэй сасуулхада һү, нооһон ехэ абтаа, бүхы дээрээ мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэ, гүрэндэ худалдалга дэшэлүүлэгдэ.

Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Кабанскын, Загарайн, Хойто-Байгалай, Хориин районуудай ажахынууд илангаяа үнэздэйнгээ һү шэмые нилээд дэ

Соведүүдэй хүдэлмэри

ХАРЮУСАЛГА ЕХЭТЭЙГЭЭР ХАНДАХАДА...

Манай районой колхоз, совхозуудта нийтын адууһа малай үбелжэлгын харюусалгатай хаба ерэнхэй. Энэ үбелжэлгые һайнаар эмхидхэжэ, малайнгаа тоо толгойе гарза хоролтодо оруулагүйн, тэрэнэнгээ ашаг шэ. ные дээшэлүүлхын түлөө районой бүхы ажалшад оролдоно.

Тээсгэн үнгаргэгдэһэн республикын һу наалинй фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ үбелжэлгын үедэ һайн үрэ дүнгүүдые туилахын түлөө дэлгэрэн социалис мүрысөөндэ хабаадахыень колхоз, совхозуудай малшад болон мэргэжэлтэдые уряалһан хандалга баталагдан абтаа. Манай районой ажалшад, илангаяа мал ажалаи хүдэмлэрилэгшэд Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдтэй, Торинн районой арадай депутадуудай Үдын сомоной Соведэй эдэбхитэй үүсхэлые дэмжэн, 1982—1983 онуудаи нийтын малай үбелжэлгые амжалатаигаар үнгэргэхэ, адууһа малаа гарза хохидолдо оруулангүйгөөр ондо оруулха, түл олоор абаха, ашаг шэмыень дээшэлүүлэн, үбелэн нарануудта үнеэн бүриһөө 1400 килограммһаа доошо бэшэ һу һааха зорилгонуудые урдаа табинхан. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй урда табигдаһан зорилгонуудаи гол шухалань хадаа эмхидхэлэй асуудал болоно. Нийтын малай үбелжэлгые һайнаар эмхидхэжэ шадаал һаа, үрэндэ продукци худалдаха түсэбые дүүргэхэ арга боломжонуудтай байнабди.

Мүнөөдэрэй байдалаар хараад үзэхэдэ, районой ажахынууд үрэндэ һу худалдаха талаар абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргээд, түсэбһөө гадуур 5000 центнер һу тушаахаар хараална. Гэбэшье зарим ажахынууд бүхы хүсэеэ элсүүлжэ шаданагүй гэжэ хэлэхээр. Ленинэй, XX партсъездэй нэрэмжэтэ болон «Мир» колхозууд, тинхэдэ «Октябрьский», Торинн, Алдагай, Зэдын совхозууд энэ талаар хүндэ байдалда оронхой. Эндэ үнгэргэгдэһэн шалгалтын дүнгүүдэй ёноор, һу һаалгын доошолһон гол шалгараанинь хадаа эмхидхэлэй талаар үзэгдэһэн дутуу дунданууд болоно. Һу һаалиин фермэнүүдтэ ажалай журамай һула дээрэһээ һаалишад хүдэлмэридөө хожомдожо гарана, заримдаа ороёдоо гарахашьегүй ушарнууд үзэгдэнэ. Фермэнүүд дээгүүр хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүд саг соогоо асарагданагүй. Тэжээл буйлуулха хэрэгсэлнүүд ехээр хожомдожо тодхогдоо. Иимэ дутуу дунданууд Ленинэй, XX партсъездын нэрэмжэтэ, «Мир», «Коммунизм» колхозуудта, «Октябрьский», Торинн, Алцагай, Зэдын совхозуудта олоор ушарна.

Үрэндэ мяха тушааха жэдэй түсэбые 72 процент дүүргээд байнабди. Энэ жэдэн мяха худалдаха түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ олон шинджэгдэогүй асуудалнууд бии. Хэрбээ ажахынуудан хүн зонһоо мяха худалдажа абааүй һаа, түсэбөө дүүргэжэ шадахагүйнь лабтай. Тиимэһээ Ленинэй, XX партсъездын, Доржи Банзароваи нэрэмжэтэ, «Мир» колхозуудта, мүн «Октябрьский», «Заречный», Бооцын, Торинн совхозуудта энэ талаар шанга хэмжээнүүд абтажа байнхай. Зэдын совхоздо үрэндэ мяха тушааха худэлмэри муугаар эмхидхэгдэнэ. «Коммунизм» колхоз, тинхэдэ Осорой совхоз үрэндэ мяха худалдаха жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэнхэй. Районой бэшэшье ажахынууд абаһан уялгануудаа бэелүүлхын тула оролдоно гэжэ тэмдэглэлтэй.

Мал шахан таргалуулгын гүүртэнүүд районой бүхы ажахынуудта эмхидхэгдэнхэй юм. Тэдэнэр байгша оной дүрбэдэхи, ерэхэ жэлэй түрүүшын кварталнуудта эрэ малаа тушааха гэнэн түсэбтэй. Шахан таргалуулгын малай дунда зэргын шэгнүүр сүүдхэдээ 800—900 граммаар нэмэхэ юм. Тингэжэ манай районой ажалшад гүрэндэ мяха тушааха дааба-ряа дүүргэхын тула оролдожо байнхай.

Ехэ шэгнүүртэй, тарган мал гүрэндэ худалдахын тула, нэн түрүүн тэрэниие бардам хүрэхэ тэжээлээр хангаха шухала. Районой бүхы ажахынуудта нёдондонойхиноо 18,5 процентээр ехэ тэжээл бэлэдхэнэн юм. Тэрэнэй тоодо 8,9 процент үбһэн, нёдондонойхиноо хоёр дахин ехэ сенаж, 16,6 процент ехэ шэмэтэ тэжээл бэлэдхэгдээ. Эдэ бүхы тоо, баримтанууд хадаа мүнөө жэлэй үбелжэлгые амжалтатай һайнаар үнгэргэхыемнай уялгаһа гээшэ. Тиимэһээл нийтын малай үбелжэлгын үедэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ, гүрэндэ тушааха продукциингаа шанар дээшэлүүлхэ, малайнгаа тоо толгойе олошоруулха гээшэ бидэнэй гол зорилго болоно.

Адууһа малай тоо толгойе олошоруулга хадаа гүрэндэ мяха, нооһо, һу худалдаха түсэбөө дүүргэлгымнай гол үндэһэн юм. Хэрбээ малайнгаа тоо толгоие олон болгожо шадаал һаа, бидэнэр амжалта туйлаха байнабди. Жэшээнь, искусственна аргаар үнеэдээ үрэжүүлхэ тухай хэдэ хэлсэбшье, тэрэнээ хүсэндэнь хүргэжэ шаданагүйбди. Үшар тиимэһээ «60 лет Октября», «Мир», «Коммунизм» колхозуудта, Алцагай, Торинн совхозуудта түл үсөөнөөр абтахаһаа гадна, олоор гарзална.

Тиимэһээ эдэ ажахынуудта, мүн бүхы район дотор үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлэн үдэлэмэриие һайжаруулха, аотаһан туганлуудаа һайнаар харууһалха хэмжэнүүдые абаха шухала. Мүнөө дээрээ районой бүхы үнеэд болон гүнжадай 87 процентнь искусственна аргаар үрэжүүлэгдээд байна. Тиихэдэ Торинн, «Октябрьский», Алцагай совхозуудта техник-үрэжүүлэгшэдэй дуталдагдаг дээрэһээ энэ хэрэг муугаар үнгэргэгдэнэ. Харин «Коммунизм», «60 лет Октября», колхозуудта, Алцагай, «Октябрьский», Заречный болон Зэдын совхозуудта искусственна аргаар үрэжүүлгын пунктнууд мүнөө сагай зооветеринарна болон санитарно-гигиеническэ эрилтэнүүдтэ яашье хүрэхэгүйгөөр түхеэрэгдэнхэй. Тэрэнһээл боложо, энэ худэлмэринь урагшагүйдэнэ бшуу. Малаа гарзада оруулангүй, мүн түл олоор абажа шадаа хадаа гүрэндэ мяха, һу, нооһо абалгые улам дээшэлүүлхэ, малаа олон болгохо баталга найдамтай үндэһэ һуури байгуулха һэмди.

Мал ажалда үзэгдэдэг гол дутагдалнуудта, тиихэдэ 1982—1983 онуудай малай үбелжэлгые эмхидхэлгын гол асуудалнуудта ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна комитедүүд, мэргэжэлтэд анхаралаа багаар хандуулна, зохихо хэмжээнүүдые абанагүй. Тиихэдэ нютагай Соведүүд, арадай депутадууд нийтын малай үбелжэлгэ эмхидхэлгэдэ анхаралаа багаар хандуулна. Тэдэнэй малай үбелжэлгын гол асуудалнуудые Соведэй сесси дээрэ, гүйсэдкомой заседани болон хамтын суглаануд дээрэ яһала зүбшэн хэлсэдэгшье һаань, энэ гэхэ үрэ даб дээрэ харагданагүй. Тиихэдэ депутадуудай саг үргэлжын комиссинуудай, мүн үбелжэлгын үедэ эмхидхэгдэһэн депутадуудай саг зуурын постнуудай хүдэлмэриин дүнгүүд ёноор гаргагданагүй.

КПСС-эй райком, арадай депутадуудай райсоведэй гүйсэдком ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, партийна организацинин секретарьнарта, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ яһала эрилтэ табидаг гээшэ. Саашадаа бүтээгдэхэ хүдэлмэришье нилээд ехэ. Түрүүшын ээлжээндэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй зааданагай ёноор, малаа зүбөөр эдеэлүүлхэ шухала. Тиихэдэ тэжээл буйлуулдаг бүхы түхеэрэлгэнүүдые, цехүүдые таһалгаригүй хүдэлгэхэ бүдүүн тэжээл буйлуулангүйгөөр малда үгэлгые эрид болюулха хэрэгтэй. Хөрдохёор, малаа һайнаар харууһалха, туранхай, үбшэн малые илгажа, амяарайнь, һайн тэжээлдэ табиха эмшэлхэ шухала. Гурбадахяар, шэнэ түл абалгада һайнаар бэлдэхэ, огто гарзалуулха. Гүйе оролдохо ёнотой болоно бшуу. Энэ ушарта үнеэдэй тугаллаха таһалгануудые, тугалай байрануудые дулаалха, сэбэрлэхэ уялгатайбди.

Ажалшадые, илангаяа малшадые соёлой, ажаһуудалай, худалдаа наймаанай, медицинын талаар хангалгые һайжаруулха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаха ёнотой. Хориин районой арадай депутадуудай Үдын сомоной Соведэй эдэбхитэдэй үүсхэлые дэмжэхэ, энэ талаар өөһэдын хэмжээ ябуулгануудые харааллха, бодотоор бэелүүлхэ гээшэ районой, нютагай Соведүүдэй үдэр бүриинь хэрэг мүн гэжэ тоолонобди. КПСС-эй ЦК-гай 1982 ондо болоһон майн ба ноябрийн Пленумүүдэй шиндхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ю. В. Андроповой үгэ хэлэхэдээ заабан заабаринуудые, хэһэн гүнзэгы тобшололнуудые бодотоор бэелүүлхэ, хүдэлмэреэ тэдээндэ харюулмаар эмхидхэжэ шадаа һаа, малай үбелжэлгын харюусалгатай хаһые һайн дүнгүүдтэйгээр, эмхи гуримтайгаар үнгэргэхэмнай лабтай.

В. МУРУЕВ,
арадай депутадуудай Зэдын районо Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Нютагай клубай сонхонууд холоһоо элеэр гэрэлтэнэ. Һаял орожо эхилһэн дун сагаан саһан дээгүүр гэшхэлһээр тэндэ дүтэлжэ ерэхэдэмнай, дуу хүгжэм таһалгаряагүй зэдэлнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ Эдэрмэг һуурин клубта хүнүүд үдэшын 7 час бүхэндэ сугларжа, ороёдоошье мартагдадаггүй концерт наадаяа шэнэлжэ, декабрийн эхээр ниишэ ерэхэ айлшадые угтахаяа бэлдэжэ байһан байба.

Клуб соо сүлөөтэйхэн һуужа һууһан хүн үгы һэн. Нэгэ бүлэг залуушуул сценэ дээрэ хатаралдана. Хореограф мэргэжэлтэй В. Д. Доржиева тэдэниие шэнэ хатарта һургана. Хүбүүд, басагад хүлэргэрөө дэбхэрэлдэнэ, өнеэлдэнэшье. Клубай нүгөө таһалга сооһоо урданай һонин дуунай аялга дуулдаба. Һонирхоод ороходомнай, арба гаран эхэнэр-фольклорно бүлэгэй дуушад бэһэлигэй дуу дуулажа байба. Сэмжит Шагдаровагай хоолой бусадайхиһаа илгаран зэдэлнэ. Бүлэгэй үшөө нэгэ дуушан Екатерина Дугаржапова тэрэ хоёр байгша оной сурхарбаанай һайндэртэ Улаан-Үдын Дэдэ-Онгостойдо үнгэргэгдэһэн найр дээрэ дуулаа һэн.

Эдэ хоёр эхэнэр, үшөө Цыпилма Дагбаева гэгшэд эдээн сооһоо эгээл наһатайшье һаа, эгээл эдэбхитэй-шүүлэйнь тоодо сохом орохоор юм. Жэшээлхэдэ, Е. С. Дугаржаповае абаад үзэел даа. Одоол «хүн болохо багаһаа, хүлэг болохо унахоолой дуулаха бүреэ хонгёордог гэжэ үнэн даа. Катине, юрэдөо, дүшөөд жэлдэ дуунтай нүхэсэнэ гээ һаа, жаахашье алдуу болохогүй даа.

Ардаг ардаг
боронуудаараа
Арыень дабуулжа
ерээрэйт.
Арьяатан дайсанаа
даражархёод,
Артельдээ амгалан
бусаарайт,

гэжэ дайнай үедэ дууладаг дуунуудаа Екатерина Согтоевна мүнөө сэдьхэлдээ ехэл дүтөөр һанадаг юм. Тиихэдэ 1945 оной майн 9-дэ болоһон Илалтын һайндэрэй үдэр Катя түрүүшынхиеэ сценэ дээрэһээ дуулаһан байна. Улаан Армиагуу Коммунис парти, түрэһэн нютаг, аба эжы тухай дуулажа ябадаг басаган арад зоноо илаһтаар амаршалан, эндэ угтамжын дуу дуулаха золтой байгаа һэн.

1951 ондо колхозой түрүүлэгшын дуудалгаар Катя правленидэ ерэбэ.

— Ветеринарна фельдшерэй нэгэ жэлэй курса Улаан-Удэдэ нэгдэхэнь. Катя, шимнай тэндэ ошожо, нураха болоолши даа. Тиимэ шиидхэбэри абаад байнабди,— гэжэ түрүүлэгшэ тэрээндэ хандаба.

Ажахынгаа хүтэлбэрилэгшэдэй шиидхэжэрхиһэн асуудалые шагнаад, Катя баярлабашье, город ошожо үзөөгүйдөө айдаһанинь хүрэшэбэ. Тезд арсалта хэжэ бүтэхэгүй байгаа, ошохол баатай болоо һэн.

1952 оной октябрь һараһаа эхилэн, 1982 он хүрэтэр хүдөө ажахын мэргэжэлтээр тэрэ хүдэлбэ. Энэ сагай хугасаа соо арадай ажахые һэргээн хүтжөөлгэдэ, табан жэлэй түсэбүүдые бэелүүлгэдэ Е. С. Дугаржапова өөрынгөө хубитые яһала оруулһан байха. Үглөөнэй эртэнээ үдэшын харанхы болотор гүүртэ, отарануд дээгүүр тэрэнэй ябадагые, анхарал оролдолго ехэтэйгээр адууһа мал арлишида багшалдаг. Тэрэ Астраханьда судна барилгын техникум дүүргэһэн байна. Намжилма басаганиинь хүдөө ажахын институдай ветеринарна факультедэй 4-дэхи курсада заочноор һурана. Цымжитма соёл-гэгээрэлэй училищиин театральна отделени дүүргэнхэй. Гунгар мүн лэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэ болохо хүсэлтэй, институдай 4-дэхи курсда һурана. Дагзама басаганиинь совхоздоо бухгалтеридэ мүнөө хүдэлнэ. Харин тиихэдэ одхон үри Солбониинь 7-дохи классай һурагша. Тэрэ эхэеэ һажаажа, хара багаһаа эдэбхи ехэтэй, уридша үхибүүн юм. Хоёрдохи классһаа эхилжэ, тэрэ драмын кружогто ябана.

Эхын алдар солын I—II шатын медальнуудаар шагнагдаһан Е. С. Дугаржапова 1964 ондо КПСС-эй зэргэдэ жагсаа бэлэй. Хэжэ байһан ажалдаа үнэнхэ зүрхөөһөө ороддодог, эдэбхи үүсхэл ехэтэй мэргэжэлтэ, коммунист нүхэр Дугаржапова нютагайнгаа Советдэ депутадаар оло дахин һунгагдаһан һамтартай. Удаан саг соо һайнаар ажаллажа байһанайнгаа түлөө Хүдөө ажахын министерствын, КПСС-эй Хэжэнгын райкомой, «Первомайский» совхозойнгоо зүгһөө хэдэ дахин Хүндэлэлэй грамота, дипломуудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байна.

Олон үхибүүдэй эхэ, партийн гэшүүн Е. С. Дугаржапова пенсидэ недондо гарабашье, нийтын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһаар. Тезд хонгёохон хоолойнь мохитоогүй, урданай дуунуудые уянгата һайханаар татаһан зандаа.

В. ТУДЕНОВА,
хүдөө бэшэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. С. Дугаржапова.

ХОНГЁОХОН ДУУГАА ХАНХИНУУЛҺААР

ганһаа» гэдэг үгые эндэ дурдалтай ха. Тэрэ манай Екатерина Согтоевнагай бүхы ажабайдалые, ажалайнь намтарые тон тодоор гэршэлдэг.

Е. С. Дугаржаповагай бага балшар наһан Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэй тудажа, арай гэжэ 5 класс дүүргээд байтараа, түрэл колхоздоо хүдэлжэ эхилһэн байна. Тиихэ үедөо ямар ажалай амта үзөөгүйб даа: жаткаар талха хадаа, сараар газар хахалаа, молотилкоор орооһо сохёо, боолтошье боогоо, үнеэ һаагаа, үбһэ сабшаа, юрэдөо хүдөөдэ хэгдэдэг ажал бүхэндэ һайн лэ дүршэһэн байха. Теэд ямаршье хара ажал хожэ, хаанашье ябахадаа, Катя басаган дуунтай хахасадагүй бэлэй. «Зай, Хатюухай, дуутаа дуула даа»,— гээд аха захашуулай гуйхадань, уриханууд хүрин нюдөөрөө өнеэбхилэн, хоёр улаахан хасараа бүри улайшаһан басаган хүнэй гуйлтада ардаа шадахагүй зантай һэн хоёноо дуулажал мэдэдэг байгаа. Теэд дууша хүнэй хоолой дуулаха бүреэ хонгёордог гэжэ үнэн даа. Катине, юрэдөо, дүшөөд жэлдэ дуунтай нүхэсэнэ гээ һаа, жаахашье алдуу болохогүй даа.

Ардаг ардаг
боронуудаараа
Арыень дабуулжа
ерээрэйт.
Арьяатан дайсанаа
даражархёод,
Артельдээ амгалан
бусаарайт,

гэжэ дайнай үедэ дууладаг дуунуудаа Екатерина Согтоевна мүнөө сэдьхэлдээ ехэл дүтөөр һанадаг юм. Тиихэдэ 1945 оной майн 9-дэ болоһон Илалтын һайндэрэй үдэр Катя түрүүшынхиеэ сценэ дээрэһээ дуулаһан байна. Улаан Армиагуу Коммунис парти, түрэһэн нютаг, аба эжы тухай дуулажа ябадаг басаган арад зоноо илаһтаар амаршалан, эндэ угтамжын дуу дуулаха золтой байгаа һэн.

1951 ондо колхозой түрүүлэгшын дуудалгаар Катя правленидэ ерэбэ.

— Ветеринарна фельдшерэй нэгэ жэлэй курса Улаан-Удэдэ нэгдэхэнь. Катя, шимнай тэндэ ошожо, нураха болоолши даа. Тиимэ шиидхэбэри абаад байнабди,— гэжэ түрүүлэгшэ тэрээндэ хандаба.

Ажахынгаа хүтэлбэрилэгшэдэй шиидхэжэрхиһэн асуудалые шагнаад, Катя баярлабашье, город ошожо үзөөгүйдөө айдаһанинь хүрэшэбэ. Тезд арсалта хэжэ бүтэхэгүй байгаа, ошохол баатай болоо һэн.

1952 оной октябрь һараһаа эхилэн, 1982 он хүрэтэр хүдөө ажахын мэргэжэлтээр тэрэ хүдэлбэ. Энэ сагай хугасаа соо арадай ажахые һэргээн хүтжөөлгэдэ, табан жэлэй түсэбүүдые бэелүүлгэдэ Е. С. Дугаржапова өөрынгөө хубитые яһала оруулһан байха. Үглөөнэй эртэнээ үдэшын харанхы болотор гүүртэ, отарануд дээгүүр тэрэнэй ябадагые, анхарал оролдолго ехэтэйгээр адууһа мал арлишида багшалдаг. Тэрэ Астраханьда судна барилгын техникум дүүргэһэн байна. Намжилма басаганиинь хүдөө ажахын институдай ветеринарна факультедэй 4-дэхи курсада заочноор һурана. Цымжитма соёл-гэгээрэлэй училищиин театральна отделени дүүргэнхэй. Гунгар мүн лэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэ болохо хүсэлтэй, институдай 4-дэхи курсда һурана. Дагзама басаганиинь совхоздоо бухгалтеридэ мүнөө хүдэлнэ. Харин тиихэдэ одхон үри Солбониинь 7-дохи классай һурагша. Тэрэ эхэеэ һажаажа, хара багаһаа эдэбхи ехэтэй, уридша үхибүүн юм. Хоёрдохи классһаа эхилжэ, тэрэ драмын кружогто ябана.

Эхын алдар солын I—II шатын медальнуудаар шагнагдаһан Е. С. Дугаржапова 1964 ондо КПСС-эй зэргэдэ жагсаа бэлэй. Хэжэ байһан ажалдаа үнэнхэ зүрхөөһөө оролдодог, эдэбхи үүсхэл ехэтэй мэргэжэлтэ, коммунист нүхэр Дугаржапова нютагайнгаа Советдэ депутадаар оло дахин һунгагдаһан һамтартай. Удаан саг соо һайнаар ажаллажа байһанайнгаа түлөө Хүдөө ажахын министерствын, КПСС-эй Хэжэнгын райкомой, «Первомайский» совхозойнгоо зүгһөө хэдэ дахин Хүндэлэлэй грамота, дипломуудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байна.

Олон үхибүүдэй эхэ, партийн гэшүүн Е. С. Дугаржапова пенсидэ недондо гарабашье, нийтын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһаар. Тезд хонгёохон хоолойнь мохитоогүй, урданай дуунуудые уянгата һайханаар татаһан зандаа.

В. ТУДЕНОВА,
хүдөө бэшэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. С. Дугаржапова.

Репортаж

ШЭДИТЭ ШАДАБАРИНЬ ТОДОРУУЛАГДАА

Н. А. Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницын актова зал соо фельдшерүүдэй конкурс үнгэргэгдэбэ. Түрүүшын республиканска энэ конкурсдо 18 районой түлөөлэгшэд хабаадалсаа. Эдэнэр хадаа районуудта үнгэргэгдэһэн конкурснуудта эрхимлэжэ гараһан фельдшернүүд болоно.

Элүүрые хамгаалгын министрэй орлогшо К. Ж. Маланов районуудһаа ерэһэн түлөөлэгшэдые халуунаар амаршалаад, конкурсын эхилһэн тухай соносхобо.

«Сагаан халаадтай хүнүүд» гэһэн дуунай аялга доро 18 эхэнэр дүхэриилэн гаража, конкурсые хүтэлэгшэ А. И. Карчевская тэдэниие хараглшадтай танилсуулба. Район дотороо үнгэргэгдэһэн конкурсдо илажа гараһан тэдэнэр республикын түрүүшын конкурсдо хабаадаха золтой байнандаа омог баяртайнууд. Түрүүшын 4 хүн ута столдо ошожо биледуудые абаад, харюусахаяа бэлдэжэ эхилбэ. Энэ үедэ А. И. Карчевская конкурсдо хабаадагшадай бэшэһэн анкетэнүүдтэй бидэниие танилсуулна: «Цыренова Роза Дамдиновна, Захаминай районой Утаатын фельдшерскэ пунктые даагша, 5 үхибүүдэй эхэ. Нютагай эхэнэрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ»...

Тиихэдэ гансашье Р. Д. Цыренова районойнгоо ахамад врачһаа жэшээ абана бэшэ. Хурамхаанай районой Хонхинын фельдшерскэ пунктые даагша С. М. Бадмаева мүн лэ түбэй больницын ахамад врач Н. Н. Ринчиноваһаа жэшээ абан хүдэлнэ.

Хэжэнгын районой Ородой-Адагай фельдшерскэ пунктые даагша Намжилма Бабасановна Раднаевагай үхибүүдээ өөрынгөө мэргэжэлдэ дуратайгаар хүмүүжүүлжэ, тэдэнээ гансал медицинын хүдэлмэрилэгшэд болгохоёо эрмэлзэдэгынь һайшаалтай.

Иигэнэршье районуудай түлөөлэгшэд хүдэлмэриеэ эхилбэ даа. Түрүүшын дүрбэн хүндэ үгтэһэн асуудалнуудташье тоб гэмэ харюунууд дуулдаба. Эдэнэр һүүлээрнь мэргэжэл шадабаряа харуулха ёнотой. Дүтэхэнэ оршоһон столнууд дээгүүр тэдэндэ хэрэгтэй бүхы медицинскэ хэрэгсэлнүүд табяатай байна.

Тиихэдэ гурбадахи даабари санбюллетень гаргалга болоно. Тезд олонхи фельдшернүүд эндэшье тээлмэрдээгүй, хэдэхэн минутын туршеда хэрэгтэй темэдэ зорюулагдаһан санбюллетень бэлэн болгоод лэ байгаа.

Дүрбэн часай туршада үргэлжэлһэн конкурс түгэсэхэ тээшээ боложо, жюри конкурсын дүнгүүдые гаргажа эхилнэ. Энэ үедэ ирагуу гоё хүгжэм эздэлжэ, конкурсдо хабаадагшадые хатар наадандa үряалба.

Тиин конкурсын дун гаргагдажа, Хурамхаанай районой Хонхинын фельдшерскэ пунктые даагша С. М. Бадмаева түрүүшын һуурида гараба. Республиканска конкурсдо шалгаран гараһан С. М. Бадмаева «Фельдшерскэ акушерскэ пунктын эрхим фельдшер» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, Советскэ Союз соогуур аяншалха путевкоор шагнагдаба.

Прибайкалиин районой Мостовкын фельдшерскэ пунктые даагша Т. А. Каргопольцева хоёрдохи һуурида гаража, Буряад оронойнгоо дурасхаалта газарнуудаар аяншалха түлөөһэгүй путевкодо хүртэбэ. Тиихэдэ Түнхэнэй районой Хүлэрэй фельдшерскэ пунктые даагша В. Д. Будаева гурбадахи һуури эзэлээ. Валентина Будаевнада Дэдэ-Онгостойн амералтын байшанда амарха түлөөһэгүй путевко барюулагдаба. Конкурсдо хабаадагшадта дурасхаалта бэлэгүүд барюулагдажа, «1-дэхи категориин фельдшер» гэһэн нэрэ зэргэнүүд олгогдоо.

Х. ДОРЖИЕВА.

ТАСС АПН

Хилын саанаһаа

БАТА БЭХИ ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Советскэ Союз эб найрамдалай ба арадуудай хооронодохи хани барисаанай, буу зэбсэгүүдые хуряалгын, ядерна дайнай аюулые зайсуулан саралгын, бэеэ дааһан байдалтай, эрхэ сүлөөтэй болохо талаар бүхы арадуудай эрхэнүүдые хүндэлэлгын хэрэгые бата найдамтайгаар, эсэшэ сусашагүйгөөр, эрид шууд хамгаалдаг байһанаа үшөө дахин мэдүүлбэ. «Парламентнуудта, правительстванууда, политическэ партинуудта ба дэлхэйн арадуудта» СССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй ЦК-гай хандаһан хандалга, Москвада болоһон баярай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой хэһэн элидхэл дэлхэйн хоблэлэй, олонитын анхарал схээр татана.

Мүнөө үеын ба ерээдүйн хүнүүдтэ амгалан тайбан байдал хангахын тула СССР өөрөөнь дулдыдаһан бүхы юумэ хэхэ юм гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андропов тэмдэглээ гээд Болгариин «Работническо дело» газетэ бэшэнэ.

Бүхы талын аша туһые хараада абаһан эб найрамдалта тон шухала үүсхэлнүүдтэй байнаараа нүхэр Ю. В. Андроповой элидхэл үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзай гадаадын политическэ залан сэхэ хараа шэглэлэй шухала удха шанартай байһые мүн лэ зааба. Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай СССР-эй ба США-гай хоорондо Женевэдэ үнгэргэдэжэ байһан совет-американ хөөрэлдөөнүүдтэ шэнэ хараа түсэбүүдые нээхэдэмнай туһалха юм гээд найдажа баинаа тэрэ мэдүүлээ.

Генеральна Ассамблейн XXXVII сессиин хүдэлмэрээ дүүргэнэнтэй дашарамдуулан, ООН-ой штаб-баншан соо үнгэргэдэнэн пресс-конференци дээрэ И. Холлан үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзай гадаадын политическэ залан сэхэ хараа шэглэлэй шухала удха шанартай байһые мүн лэ зааба. Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай СССР-эй ба США-гай хоорондо Женевэдэ үнгэргэгдэжэ байһан совет-американ хөөрэлдөөнүүдтэ шэнэ хараа түсэбүүдые нээхэдэмнай туһалха юм гээд найдажа баинаа тэрэ мэдүүлээ.

Энэ сесси мүнөө үеын эгээл шухала асуудалнуудые, тусхайлоал, оуу зэбсэг хуряалгые, улаасхоорондын аюулгүй байдал хангалгые, колониинуудые усадхан үгы хэлгые шидхэлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһан байна гэжэ ООН-ой Генеральна Ассамблейн Түрүүлэгшэ мэдүүлбэ.

Ядерна буу зэбсэгүүдые тэрэ хэмдэнь үлөөхэ тухай хоёр тогтоолые Генеральна Ассамблейн энэ сесси дээрэ баталан абалга дэлхэйн олон орнуудта үргэн нийтын таойнан эрилтэнүүдтэ таараха харюу болоно гэжэ Холлан хэлэһэн байна.

ҮНДЭР СЭГНЭЛТЭ

Нью-Йорк. КПСС-эй ЦК-гаи, СССР-эй Верховно Соведэй ба РСФСР-эй Верховно Соведэй Москвада бололон хамтын баярай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гаи Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой хэһэн элидхэл дотор найруулагданан Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай Советскэ Союзай бүтэмжэтэй һайн шэнэ дурадхалнуудые ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXXVII сессиин түрүүлэгшэ И. Холлан үндэрөөр сэгнэбэ. Эдэ шухала үүсхэлнүүд тус асуудалаар Женевэдэ үнгэргэгдэжэ байһан совет-американ хөөрэлдөөнүүдтэ шэнэ хараа түсэбүүдые нээхэдэмнай туһалха юм гээд найдажа баинаа тэрэ мэдүүлээ.

Энэ сесси мүнөө үеын эгээл шухала асуудалнуудые, тусхайлоал, оуу зэбсэг хуряалгые, улаасхоорондын аюулгүй байдал хангалгые, колониинуудые усадхан үгы хэлгые шидхэлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһан байна гэжэ ООН-ой Генеральна Ассамблейн Түрүүлэгшэ мэдүүлбэ.

Ядерна буу зэбсэгүүдые тэрэ хэмдэнь үлөөхэ тухай хоёр тогтоолые Генеральна Ассамблейн энэ сесси дээрэ баталан абалга дэлхэйн олон орнуудта үргэн нийтын таойнан эрилтэнүүдтэ таараха харюу болоно гэжэ Холлан хэлэһэн байна.

ШУХАЛА ХЭЛСЭЭНДЭ ГАР ТАБИЛГЫН ОЙ

БЕРЛИН. ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаанай үндэһэ һуури тухай договор хадаа СССР-эй ба оусад социалис оронуудай үүсхэлээр Европодо баталагдаһан бүлэг хэлсээнүүдэй шухала хубинь болоно. Тэрэ шахардуу байдалые һуларуулгада эдэохитэй хубитаяа оруулһан, Европо түбидэ амгалан гуримаар, хани хүршэ ёноор ажаһуулгын гол ёнонуудые баталалгада нүлөөлөн байна гэжэ «Нойес Дойчланд» газетэдэ толилогдолон статья дотор хэлэгдэнэ. Энэ документдэ гар табигдаһаар арбан жэлэй ойдо зорюулагдажа, тэрэ барлагдаһан байгаа.

Тус договор ГДР-эй болон ФРГ-гэй хоорондохи харилсаанда уласхоорондын эрхын бата бэхи үндэһэ һуури табиһан байна.

Үнгэрһэн арбан жэл энэ договорой шухала удха шанартай, үүргэтэй байһые баталаар гэршэлэн харуулба. Бэрхэшээл түбэгүүдэй ушараашье һаань, ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаан урдынхиһаа нилээд һайжараа. Энээнһээ ондоо харгы замай үгы байһыень тэрэ харуулаа.

ФРГ-гэй амгалан гуримаар зэргэ оршохо политикадаа үнэн сэхэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхөөр бэлэн байнаная ГДР мэдүүлнэ гэжэ «Нойес Дойчланд» түгэсхэлдөө бэшэнэ.

КОРОЛЬ ХУСЕЙН США ЕРЭБЭ

ВАШИНГТОН. Норданиин король Хусейн албанай хэрэгээр США-да ерэжэ, президент Р. Рейгантэй, вице-президент Дж. Буштай, США-гай үгэнэй секретарь Дж. Шульцтай, оборонын министр К. Уайнбергертэй хөөрэлдэһэн байна.

Сагаан баншангай ба гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэдэй мэдээсэһэнэй ёноор, хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалда, тусхаилбал, Рейганэй һанаашалгаар бэелүүлэгдэхэ «Дүтын Зүүн зүгтэхи түсэбтэ» гол анхарал хандуулагдаһан байгаа. Эндэхи байдалые гуримшуулан шидхэжэ шадахагүй американ үүсхэлые дэмжэхэеэ тэрэнэй арсалта хэхые һэдэхэдэнь, Вашингтоной тусхай тушаалтад Норданиин королие хашаһан байха юм.

ЛУИ АРАГОН НАҺА БАРАБА

ПАРИЖ. Франциин элитэ мэдээжэ уран зохёолшо — коммунист, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советэй гэшүүн Луи Арагон 85-тай боложо яоатараа, декабрийн 24-дэ эндэ наһа бараба.

Тэрэ олон арбаад роман, поэмэ, шүлэгүүдэй болон рассказуудай суглуулбари, түүхэтэ зохёолнуудые бэшэһэн байгаа.

Советскэ Союзай ехэ хани нүхэр Луи Арагон «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлһэнэй түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шанда хүртэһэн, Октябриин Революциин ба Арадуудай Хани барисаанай орденуудаар шагнагдаһан байгаа.

ТАЙЛБАРИЛЭГШЭДЭЙ ХҮДЭ

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ХАНИ БАРИСААНАЙ УУЛЗАЛГА

Зүүн Сибириин соёлон институтда һурадаг монгол студентнэр саг үргэлжэ Улаан-Үдын дээдэ һургуулинуудай студентнэртэй — үетэн нухэдтэйгөө уулзажа байдаг заншалтай. Жэшээлхэдэ, СССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулагдажа, һонирхолтой уулзалга һаа болоо.

Буряадай багшанарай институдай түүхэ ба хэлэ, бөшэгэй факультедтэ болоһон хани барисаанай энэ уулзалгые хэлэ, бөшэгэй эрдэмэй доктор, профессор Ц. Ц. Цыдыпов нээгээ. Тэрэ совет үеэн монгол орон хоёрой хоорондохи хани барисаан тушаа тогтоо. Удаань хэлэ, бөшэгэй эрдэмэй доктор Э. Р. Раднаев монгол яряанай хэлэн дээрэ мүнөө үеын Монгол ороной ажабайдал, урган һалбарһан тухай хөөрөө. Тэрэнэй хэлэһэн үгэ нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаа.

Ород, буряад хэлэ, бөшэгэй отделениин нэгэдэхи курсын студентнэр айлшадтаа удхатай һайхан зүжэг наада харуулжа, ехэтэ баясуулаа. Ород, буряад, монгол дуунууд, шүлэгүүд энэ удэшэ удаан замхаагүй.

Монгол студентнэр чанза, гитара дээрэ наадажа, мүн лэ хонгёо һайханаар элдэб дуунуудые гүйсэдхөө. Библиотечнэ факультедтэ һурадаг Г. Надаг ёһотойл дуушанай хоолойтой гэжэ магтуулба. Тэрэнэ «Ниаг дураяа гамнаарай» гэһэн буряад дуу гүйсэдхэхэдэнь, сугларагшад илангаяа һайшаа. Һан байна. Соёл гэгээрэлэй факультедэй 2-дохи курсын студент Бидэнсүрэнгийн Лхагвасүрэн Д. Нацагдоржын «Манай нютаг» гэһэн шүлэг уран гоёор уншажа үгэхэдэнь, сэдьхэлдэ гүнзэгыгөөр хадуугдаа.

Монгол нүхэдөө удаань буряад ёохорто урижа, нэгэ дүхэриг болон, ороё болотор хатараабди. Энэ уулзалга зүрхэ седьхэлдэмнай мартагдашагүй дурасхаал болон үлөө юм.

Д. ХОБРАКОВ,
БГПИ-гэй 4-дэхи курсын студент.

МОСКВАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ЭБ НЭГЭДЭЛ ТУХАЙ

СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулһан «Эбдэршэгүй Союз» гэһэн ном хэблэгдэн гаргагдаба. («Политиздат» хэблэл. Москва, редактор М. Морозов). Үнгэтэ һайхан фото-зурагуудтай баримтата материалнууд аха дүү республиканууд арадуудай соёл гэгээрэлэй талаар үргэлта, ажахын бүхы һалбаринуудай хүгжэлтэ, амжалтануд тухай, КПСС-эй ябуулдаг ленинскэ национальна политикын илан мандаһан тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэнэ. РСФСР-эй областнуудай, автономито республиканууд болон хизаарнуудай худэлмэришэдэй материальна талаар хангагданги байдалда, түүхэдэ, экономикодо, элүүрые хамгаалгада, эрдэм болон соёлдо энэ ном зорюулагданхай. Социалис замаар хүгжэлтын, коммунизм байгуулгын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ Буряадай республикын худэлмэришэд болон ажалшадай оруулһан ёһото хубита тухай энэ номой хэһэн материалнууд хөөрэнэ.

Л. ЖИХАРЕВА.

УРАН ЗУРАГАЙ ВЫСТАВКЭ

СССР-эй ба РСФСР-эй Уран зураашадай холбооной эмхидхэһэн «Совет политическэ плакат» гэһэн выставкэ В. В. Маяковскийн нэрэмжэтэ музей соо нээгдээ. Ороноймнай 20 городой түлөөлэгшэдэй зуу гаран бүтээл тэндэ табигданхай.

Улаан-Удэдэ ажаһуудаг В. Валсамакийн «Дэлхэйн сэбэр уһанай табанайнь нэгэ хубинь Байгалда» гэһэн плакат-зураг олоной анхаралые татаба. Байгалай уһан, эндэ ажамидардаг загаһад, ургамал ногоон байгаалида ушардаг хоморой үзэгдэл гээшэ. Тиимэнээ саг үргэлжэ анхаржа, хамгаалжа байха хэрэгтэй гэжэ энэ зураг бултанда һануулна.

Т. РАХИМКУЛОВА.

ҺАЙШААЛДА ХҮРТЭБЭ

Сорогой дунда һургуулийн 8—10-дахи классуудай һурагшад нютагайнгаа һу һаалийн фермэдэ саг үргэлжэ айлшалдаг юм.

Эдэнэр СССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан программатай концертээ һаалишадай урда һаяхан табяа. Түрүүшээр һурагша Мила Арзухаевагай «Аянай шубууд» гэһэн монгол дуу гүйсэдхэхэдэнь, ямаршье хүнэй баясамаар бангаа.

Х. Намсараевай «Үри нэхэбэри», «Тахуунай» гэһэн зохёолнуудаар зүжэгүүдые һурагшад өөһэдөө найруулан табяа юм. Эндэ Уля Аюшеева Тоня Аюшеева хоёр гол рольнуудые шадамар бэрхээр гүйсэдхөө. Узбек, буряад арадуудай хатарнуудые Люся Хантагаева, Уля Аюшеева гэшэд шадамар бэрхээр хатараа. Удаань ород, буряад дуунуудые дуулаһан Надя Хулуева, Алла Хантагаева, Нима Осоров, Буянто Осоров гэшэд хүгжэм, дуунай аялга һанса ойлгодогоо, мүнөө үеын дуунуудые олоор мэдэдэгээ гэршэлээ. Нигэжэ һурагшад һаалишадай һайшаалда хүртэбэ.

К. ТУЛУЕВ.

Ахын район.

АГИТБРИГАДА АЙЛШАЛБА

Шэбэртын соёлой байшангай агитбригада Бэшүүрэй совхозой хонишодой 7 отрада һая хүрөө. Байшангай директор Г. С. Мункуевагай хүтэлбэри доро ябаһан агитбригадын бүридэлдэ Заганай участково больницын фельдшер В. Д. Жамьянова, антекые даагша С. Цыренова, библиотекые даагша В. Содномова гэгшэд ородог юм.

Нэн түрүүн агитбригадынхид Нарин-Заганда байрладаг үнинэй хонишод Ж. Ц. Цыбиктаров, Ц. Ц. Цыбиктаровагай отарануудта хүрөө.

Совхозой түб һуурин-һаа ерэгшэд хонишодой ажал хэрэгүүдээр һонирхоһон, тэдэнэй эриллэ, хэрэгцэмнэгүүдтэ анхаран байна. Уулзалгануудай түгэсхэлдэ Х. Очиров ушасхоорондын ажабайдал тухай лекци уншажа, асуудалнуудта хариу үгөө.

Вл. БОРИСОВ.

БАРИЛГАШАДАЙ БАЯР

Ороёдоол 3 һарын урда гээ Таксимо һууринда соёлой байшан нэгдээ һэн. Гэбэшье, БАМ-ай барилгашад соёлойнгоо гуламтада үдэшэ бүри суглержа, уран бэлигтэнние элирүүлхээр худэлмэреэ эдэбхижүүлээ.

СССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан конкурс-харалга эндэ үнгэргэгдэбэ. Барилгахабсаргалын 694 дэхи поездын худэлмэришэд энэ хэмжээ ябуулгада олоороо хабаадалсажа, өөрсэ янзын, һонирхолтой номернуудые харуулһан байна.

2-дохи, 3-дахи участогуудай түлөөлэгшэд харалгын дүнгүүдээр илажа, түсхай дипломуудаар шагнагдаа. Гадна эдэнэртэ 2 таһалгатай, болбосон түхэлтэй байрануудай ордернууд барюулагдажа, ёһотойл баяр болоо. Энэ удэшэ модошо дархашуул Карп Лайнер, Вячеслав Белянин гэгшэдэй харагшадта илангаяа һайшаагдаа гээд тэмдэглэлтэй.

В. ИВАНОВА.

Баунтын район.

ХУДАЛДАН АБАГШАДЫЕ БАЯСУУЛБА

«Гэрэй эзэн эхонэртэ», «Шэнэ жэлэй һайндэртэ» гэһэн ханьи һонинуудые худалдан абагшад анхаран үншана. Ушарынь гэхэдэ, Улаан-Удын Горькийн посёлогтохи 107-дохи магазинда загаһаар бэлдэгдэһэн амтан эдэшэй выставкэ үнгэргэгдөө юм. Далайн загаһан, сонгоогдоёон, маринадта, консервын түхэлөөр буйлуулагдаһан, хүргэгдэһэн элдэб түхэлэй загаһа худалдан абагшадта дурадхагдаа.

Загаһаар шанаһан, шараһан блюдэнүүдээ гадна, шүүһэтэй пельмень, минтай загаһанай мяхаар бэлдэгдэһэн бууза, котлетэ байгаа. Украинска, белорусска, эстонско, ородой кухниин янзаар бэлдэгдэһэн блюдэнүүдэй хажууда рецептнүүдынь гүнсэд үгтэнхэй.

Гадна эмнэлгын шанартай блюдэнүүдэй рецептнүүд заагданхай. Багашуулай хооллодо ородог загаһан тухай мэдээсэтэй боломоор байба.

Худалдан абагша бүхэн ашатай туһатай нимэ выставкэ хаража, эгээл һайшаагдаһан рецептнүүдыень бэшэжэ абаа.

Наймаалагшад Л. В. Латынинада, Е. Н. Ивлевада, магазинние даагша П. Н. Русинада, товаровед А. Г. Зубаревада хүн зон баяр баясхалан хүргэһэн, саашадаа нимэ хэмжээнүүдые олоор үнгэргэжэ байхыень дурадхаһан байна. Гадна, энэ магазинда мяха, һүнэй продуктууд саг болзортоо асарагдажа байдаг. Пенсионернүүд һайшаал магтаалай үгэ бэшэхэдээ, энэнэдэнь нлангаяа анхараа һэн.

— Нимэ выставкэнүүд худалдан абагшадай аша туһада үнгэргэгдэнэ. Наймаалагшадай мэргэжэл шадабарние дэшэлүүлхэ, зохёохы ульһыень бадарааха гэһэн зорилго мүн лэ табигдаа. Союзна республикануудай кухниһаа блюдэнүүд абтаа. Энэ оронойнгоо алдарта ойдо ажалаймнай багахан бэлэг энэ гээшэ, — гэжэ магазинние даагша П. Н. Русина хөөрэнэ.

Н. АРТУГАЕВА.

Мүнөө Улаан-Удын Дээдэ-Онгостойдо элбэг ехээр саһан орожо, ГТО-гой үбэлэй нормонуудые тушаахада зохид болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Удын бүлэг барилгашад саныи зүргэ дээрэ.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ОНОБШОТОЙ, ОНШОТОЙ

СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан боксоор мүрысөөн Улаан-Удэ хотын «Труд» бүлгэмэй спортын байшан соо боложо байна. Аха дүү Монгол ороной «Хөдөлмөр» бүлгэмэй, Красноярска хизаарай, Шэтын болон Эрхүүгэй областнуудай, Ангарск хотын, мүн манай республикын арһан бээлэйн 80 гаран шадабаритад ойн баярай ехэ мүрысөөндэ хабаадаа.

Республикын физкультура болон спортын комитедэй түрүүлэгшэ Г. Н. Манжуев мүрысөө нээхэдээ, боксернуудые, айлшадаа оронойнгоо мүндэлэн түрэһэн үдэрөөр хани халуунаар амаршалаад, һуралсалдаа, ажалдаа, спортдо ехэ амжалта туйлахыень тэдэнэртэ хүсэбэ.

Удаань Монголой спортивна делегациие хүтэлбэрилэгшэ Б. Батбаяр амаршалгын үгэ хэлээд, дурасхаалта бэлэг барилаа байна.

Буряадай боксернуудай айлшадтаа дурасхаалта бэлэгүүдые, вымпелнүүдые барюулһанай һүүлээр ринг дээрэ шанга тэмсэл эхилбэ. МНР-эй «Хөдөлмөр» бүлгэмэй команда гол түлэб бэлигтэ залуу спортсменүүдэнэ түридэнэ. Хэды залуушье һаа, аха дүү, хани-хүршэ ороной-майн боксернууд бар хүсэтэй, эсэхэ сусахые мэдэхэгүй, нугаршагүй зориггой байһанаа харуулдаг юм.

Түрүүшын тулалдаан энэ хэлээшьемнай гэршэлбэ: эгээл хүнгэн шэгнүүртэй Самбуугийн Ганбаатар (МНР) эршэмтэй шангаар добтолжо, ЗабВО-до алба хэжэ байһан манай спортсмен Анатолий Асадулиние илажа гараба. «Буревестник» бүлгэмэй Түбэй советэй чемпион, СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөндэ бронзо медаляар шагнагдаһан спортын мастер Амгалан Бадмаев гоё һайханаар наадажа, нэгэдэхи раундда онобшотой, оншотой шанга сохилтоор В. Гафаровые (Ангарск) диилэһэн байха юм.

1981 оной ВЦСПС-эй чемпион Валерий Кунц (Эрхүү) шандааһа шангатай, өөрын онсо арга дүрэтэй байһанаа харуулаа. Тиигэжэ тэрэ Улаан-Баатар хотын дунда һургуулинуудай нэгэнэй 10-дахи классай һурагша Амарийн Оггонбилигые шүүбэ.

Манай республикын спортын мастернууд В. Пинтаев — Ю. Мангатаев (51 килограмм) хоёрой рингдэ үригдахадань, зал соо шэмээтэй, «байза, юун лэ бологшо ааб?» гэһэн хэбэртэй болоодхино. Тэдэ гоё һайханаар наадажа, сугларагшадай этигэл найдалые хариулаа. Бэеэр үндэр, мэргэн тоти сохилтотой ВСТИ-гэй студент Юрий Мангатаев илаба.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ГАЙ-ГАЙ экран

Декабрь һарын гурбадахи долоон хоногой туршада республикын харгы замууд дээрэ усалта ушарал тохеолдожо, арбан хүн гэмтэһэн байна. Тэдэнэй хоёрынь наһа бараа. Тиихэдэ харгын халтируухай газарта дурим эбдэһэн зургаан хүн аварида ороо.

Һогтуугаар машина жолоодожо болохогүй гэжэ хүн оҮхэн һайн мэдэдэг, ойлгодогшье болоихой. Зүгөөр нэгэндээ нэтэрһэн заримашуул харгын дурим эбдэнэ. Нимэ ушар Дээдэ-Үдын леспромхозой жолоошон Н Кондратьевтай тохёолдоо. Тэрэ нилээд һогтоһоной удаа газаа байһан ашаанай машинада хулгайгаар һуугаад ябатараа харгын захада байһан хуниие дайруулжархёо. Дура зоргоороо аашалһан Кондратьев сүүдэй урда зэмзэ амсаха болобо.

Красноярскын филиалай «Сельхозпроект» институдай ахамад инженер В. Ажеев өөрынгөө гэмээр аюулда оробо. Тэрэ шал мяхан һогтуугаар буруу газараар лиин дээгүүр үнгэржэ ябатараа трамвайда үреөһэн хүлөө даруулаа.

Долоон хоногой туршада һогтуугаар машина жолоодожо ябаһан 73 хүн ГАИ-гай худэлмэрилэгшэдтэ, нинтын түлөөлэгшэдтэ баригдаһан байна. Тэдэнэй дунда пассажирнуудые зөөдэг 1-дэхи автотранспортна предприятиин жолоошон Л. Андреев, Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой механик Б. Дашиев, БАМ-ай 809-дэхи автоколоннын — В. Зуев, «Теплоприбор» заводой — Ю. Кожевин болон бусад бии.

Н. СЕМЕНОВ.

ГАИ-гай худэлмэрилэгшэ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Декабриин 27-һоо 1983 оной январиин 2 хүрэтэр

ПОНЕДЕЛЬНИК, 27

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «В ожидании чуда» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан уран һайханай фильм. 10.05 — Арадай аялга дуунууд. 11.20 — «Ан амитадай аймаг». 12.20 — Шэнэ һонин.

Улаан-Удэ. 18.15 — «Хамтадаа эбтэй эетэй бүлэ» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 18.45 — «Аха нүхэсэлэй ба хани барисаанай һайндэр» — Улаан-Удын студиин баримтата фильм. 19.25 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Все дело в шляпе» — мультфильм. 20.00 — «Табан жэл. Ажал хэрэгүүд ба хүнүүд». «Омск-шина» гэжэ нэгэдэлдэ шэнэдхэн һэльбэлгын дүй дүршэл тухай. 20.30 — «Экран дээрэ — кинокомедия». «Старики-разбойники». 22.00 — «Время». 22.35 — Эстрадын программа. 00.20 —«Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 —Ород хэлэн. 13.35 — Байгаалиие шэнжэлгэ. 3-дахи класс. «Ой соохи нуурай нюуса». 13.55— Эрдэм ухаанай һонин. 14.45 — Түүхэ 6-дахи класс. «Уот Тайлерай восстани». 15.10— Зоология. «Шубууд ба агаарай оршон байдал». 15.35 — Географи. «Хойто Европо». 16.05 — М. П. Мугоргскийн зохёохы ажал ябуулга. 16.50 — Шэнэ һонин.

Улаан-Удэ. 17.00 — «Партизанская Снегурочка» — кино-очерк. 17.10 — «Старт в великое будущее» — баримтата фильм.

Москва. 18.15 — «Манай саад» 18.45 — Туйлалтануудай болон нээлтэнүүдэй орон.

Улаан-Удэ. 19.45 — Соносхолнууд. 19.55 — «Там, на земле Магаданской» — баримтата фильм.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Дед Мороз и лето» — мульт. фильм. 21.15 — «Сена —река —муза» — телевизионно баримтата фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — «Мой добрый папа» — телевизионно уран һайханай фильм. 23.45— «На семи холмах» — телевизионно баримтата фильм. 00.15 — Залуушуулай командануудай дунда хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. СССР-эй ба ЧССР-эй суглуулагдамал командануудаа наадаха. (2-дохи ба 3-дахи үенүүд).

ВТОРНИК, 28

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Старики-разбойники» — 11.25 — Киногоор аяншалгын клуб. 12.25 — Шэнэ һонин. 17.15 — СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо. «Эбдэршэгүй бата холбоон». СССР-эй Науканнуудай академиин СССР-эй түүхын институдай директор С. С. Хромов оролто үгэ хэлэхэ.

Улаан-Удэ. 18.15 — «Манаи хотын мүнөөнэй байдал ба ерээдүй» гэһэн дамжуулга. Дүрбэдэхи дамжуулга. Улаан-Удэ хотын Советскэ районой холын хараата хүргэлтэ тухай. 19.15 — «Байгал» — (буряадаар).

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Үбэлэй онтохон» — мультфильм. 20.10 — «Дүтэ, холын дуунууд». 21.00 — «Правда великого народа»— телевизионно баримтата фильм. «Все лучшее в тебе». СССР-эй арадай артистка Л. Чурсина болон Расул Гамзатов хүтэлхэ. 22.00 — «Время». 22.35 — Театральна уулзалгануд. 00.20 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Француз хэлэн. Хоёрдохи жэлэй һуралсажа байгшадта. 13.30— « Голубое ожерелье Шинга» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.45 — Ботаника. 5-дахи класс. «Үндэһэн хайшан гэжэ ургадаг бэ?». 14.05 — «Шатарай һургуули». Разрядтайшуулай класс. 14.35 — Түүхэ. 5-дахи класс. «Афина соогуур сэнгэлгэ». 15.00 — «Хуули мэдэхэ гүш?». 15.45 —Н. Думбадзе. «Зохёолнуудай хуудаһанууддаар». 16.45 — Шэнэ һонин.

Улаан-Удэ. 17.15 — «Эб найрамдал — шамда, бидэнэртэ, бүгэдэндэ» — киноочерк. 17.25 — «Моя земля — волшебный мир любви» — баримтата фильм.

Москва. 18.15 — Уласхоорондын конкурснуудай лауреат В. Ересько наадаха (фортепиано). 18.45 — Залуушуулай адресууд.

Улаан-Удэ. 19.45 — Соносхолнууд. 19.55 — «Стройдормаш сегодня» — баримтата фильм. 20.30 — СССР-эй 60 жэлэй ойдо. «Шэнэ номуд тухай».

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Морозец-Морозулька» — мультфильм. 21.15 — «Красногорская лыжня» гэжэ санын спортоор бүхэсоюзна мурысөөн. 22.00 — «Время». 22.35 — «Любовь при нуле градусов» — телевизионно уран һайханай фильм (Румыни).

СРЕДА, 29

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Принцесса цирка» — телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи ба 2-дохи серинүүд). 12.20 — Шэнэ һонин.

Улаан-Удэ. 17.30 — «Снеговик-почтовик» — мультфильм. 17.20 — Шэнэ жэлэй почто. 18.25 — «Байгал». 18.45 — «Үнгэржэ байгаа жэлдэ баяр баясхалан хүргэнэбди!» —залуушуулда зорюулагдаһан дамжуулга.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Хоккейгээр уласхоорондын мурысөөн. «Эдмонтон Ойлерз» — СССР-эй суглуулагдамал команда наадаха. Канадаһаа дамжуулга хэгдэхэ. 22.00 — «Время». 22.35 — «Юун? Хаана? Хэзээ?» — телевизионно викторина. Түгэсхэлэй дамжуулга. 00.30 —«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Немец хэлэн. Хоёрдохи жэлэй һуралсажа байгшадта. 13.30 — География. «Алас-Дурна зүгэй байгаалиин комплекснууд». 14.00 — «СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо». «Эбдэршэгүй бата холбоон». 15.05 — «Таанадта, түрэлхид!». 15.35 — Хүгжэм. 7-дохи класс. М. И. Глинка. «Фантазии» гэһэн вальс. 16.05 — «Мэдэ, шада» — һурагшадта зорюулагдаһан эрдэм дэлгэрүүлгын дамжуулга. 16.50 — Шэнэ һонин.

Улаан-Удэ. 17.00 — «Рассказ от первого лица» — баримтата фильм.

Москва. 17.30 — Дэлхэйн арадуудай уран бэлиг. Румыниин искусство. 18.00 —Дохёогоо үгэгты, горнистнууд!. 18.45 — «Эрдэм ухаанай һонин». Жэлэй дүнгүүд.

Улаан-Удэ. 19.45 — Соносхолнууд. 19.55 — «Зүүн Сибирь» гэһэн киножурнал. 20.05 — «Таанадта, агитаторнууд болон политинформаторнууд». 20.25 — «Мурысөөн. Бэдэрэлтэ. Зохёохы ажал ябуулга».

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Умка» — мультфильм. 21.15 — «Уншаха дуратайшуулда». 22.00 «Время». 22.35 — «Красногорская лыжня» гэжэ санын спортоор бүхэсоюзна мурысөөн. 23.15 — СССР-эй арадай артист А. Соловьяненкын концерт. 24.00 — Бүмбэгэтэй хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Зоркий» (Красногорск) — «Енисей» (Красноярск).

ЧЕТВЕРГ, 30

СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ БАЙГУУЛАГДАҺАН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Шэнэ жэлэй карнавал». Түбэй телевидени болон бүхэсоюзна радиогой хүүгэдэй Ехэ хоор хабаадаха. 10.25 —«СССР — манай Эхэ орон» — гэһэн бүхэсоюзна уран зурагай выставкэ дээрэһээ репортаж. 10.55 — «Пурагшадай үбэлэй амаралтын үедэ». «Два друга» — уран һайханай фильм. 12.10 —«Советскэ Союз соогуур» —киножурнал. 12.30 — Шэнэ һонин. 17.50 — «Союз Республик и сердец» — баримтата фильм.

Улаан-Удэ. 18.45 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 19.00 — «Оршон ерэжэ байгаа Шэнэ жэлээр!» Телевизор харагшадай бэшэгүүдээр бэлдэгдэһэн концерт-амаршалга.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Удэ. 20.00 — «Байгал». 20.20 — Элдэб үе сагай дуунуудые Эдуард Хиль дуулаха. 20.40 — «Дахинаа уулзахын тула...» — хүгжэмтэ программа.

Москва. 22.00 — «Время». 22.35 — «Кинопанорама» айлшадые угтана. 00.20 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — «Худөөгэй ажал хэрэгүүд». 14.50 — «Остров сокровищ»— телевизионно уран һайханай фильм (3-дахи сери). 15.55— Хүгжэмтэ киоск. 16.25—«Детектив... Детектив... Детектив...» — кино-концерт. 17.30—«Киногоор аяншалгын клуб». 18.30 —«Примите вызов, сеньоры!» — К. Гольдониин «Трактирщица» гэжэ зүжэгөөр найруулан буулгагдаһан уран һайханай фильм (1-дэхи ба 2-дохи серинүүд). 20.50 — «Москва-романснууд ба вальснууд».

Улаан-Удэ. 23.50 — «Шэнэ жэлээр, хүндэтэ нүхэдүүд!».

Москва. 00.05 — «Елүүр дээрэхи балл-наадан» — фигурна халтиралгын уран бэлигтэнэй концерт. 00.40 — «Страна моя» — телевизионно баримтата фильм. 00.50 — «Шэнэ жэлээр, нүхэдүүд!» — совет арадта амаршалга. 01.05 — Шэнэ жэлэй «Сэнхир галхан». 04.35—«Хатар, хатар, хатар...» 05.05 — «Эстрадын аялга дуунууд».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Удэ. 9.30 — «Пионер» — киножурнал. 9.40—Үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмнүүдэй программа. 10.40 — «Одохон» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан киноальманах. 11.40 —«Полет с космонавтом» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан уран һайханай фильм. 13.10 — «Чингиз Айтматов» — баримтата фильм. 14.00 — «Гибель эскадры» — уран һайханай фильм (1-дэхи ба 2-дохи серинүүд). 16.10 — 22.00—Забһарлалга.

Москва. 22.00 — «Время». 22.35 — «Ах, водевиль, водевиль...» — телевизионно уран һайханай фильм. 23.40—Москвагай Гүрэнэй филармониин академическэ симфоническа оркестрэй концерт. 00.40 — «Страна моя» — телевизионно баримтата фильм. 00.50 — «Шэнэ жэлээр, нүхэдүүд!» — совет арадта амаршалга.

ПЯТНИЦА, 31

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Замбуулин. Асуудалнууд. Холын хараа түсэбүүд. Хүсэлэнгүүд...»—эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.25 — «Ералаш» гэжэ хүүгэдэй шог ёгто киножурналай хуудаһануудаар. 11.00 — «Архитектура ба театр». 11.45—«Онтохондо айлшаар». «Зоһушка». «Щелкунчик» — мультфильмнүүд. 13.00 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн» — кинохабсаргалта. 13.50 — «Остров сокровищ» — Р. Стивенсоной адли нэрэтэй романаар найруулан буулгагдаһан телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 15.00 — Шэнэ һонин. 15.10 — «Хүхюун нотохонууд». Останкинадахи концертнэ студида үнгэргэгдэһэн эдир дуушадай конкурс. 16.20 — «Ородой музей». Байгаалиин зураглалнууд.

Улаан-Удэ. 16.50—«Байгал».

Москва. 17.15 — «Чародей» — телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи ба 2-дохи серинүүд). 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Хоккейгээр уласхоорондын мурысөөн. «Квебек Нордикс» — СССР-эй суглуулагдамал команда (Канадаһаа дамжуулга хэгдэхэ). 22.00 — «Время». 22.35 — «Ородой эртэ урдын романнууд ба вальснууд».

Улаан-Удэ. 23.50 — «Шэнэ жэлээр, хүндэтэ нүхэдүүд!».

Москва. 00.05 — «Елүүр дээрэхи балл-наадан» — фигурна халтиралгын уран бэлигтэнэй концерт. 00.40 — «Страна моя» — телевизионно баримтата фильм. 00.50 — «Шэнэ жэлээр, нүхэдүүд!» — совет арадта амаршалга. 01.05 — Шэнэ жэлэй «Сэнхир галхан». 04.35—«Хатар, хатар, хатар...» 05.05 — «Эстрадын аялга дуунууд».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Удэ. 9.30 — «Пионер» — киножурнал. 9.40—Үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмнүүдэй программа. 10.40 — «Одохон» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан киноальманах. 11.40 —«Полет с космонавтом» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан уран һайханай фильм. 13.10 — «Чингиз Айтматов» — баримтата фильм. 14.00 — «Гибель эскадры» — уран һайханай фильм (1-дэхи ба 2-дохи серинүүд). 16.10 — 22.00—Забһарлалга.

Москва. 22.00 — «Время». 22.35 — «Ах, водевиль, водевиль...» — телевизионно уран һайханай фильм. 23.40—Москвагай Гүрэнэй филармониин академическэ симфоническа оркестрэй концерт. 00.40 — «Страна моя» — телевизионно баримтата фильм. 00.50 — «Шэнэ жэлээр, нүхэдүүд!» — совет арадта амаршалга.

СУББОТО ЯНВАРИИН 1

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.20 — «Үбэлэй зураглал» — совет поэдүүдэй шүлэгүүд. 9.45 — «Тайна третьей планеты» — мультфильм. 10.35 — «Спортлотогой» 1-дэхи тираж. 10.45 — Кубын революциин 24 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Кубын телевиденин программа. 12.10 — П. И. Чайковскийн «Нойрсожо байгаа дангина» гэжэ балет. Ленинградай Гүрэнэй С. М. Кировэй нэрэмжэтэ опера болон баледэй академическэ театрай зүжэг. 15.05 — «Остров сокровищ» — телевизионно уран һайханай фильм (2-дохи сери). 16.15 — Хоккейгээр уласхоорондын мурысөөн. «Монреаль Канадиенс» — СССР-эй суглуулагдамал команда. (Канадаһаа дамжуулга хэгдэхэ). 18.15 — «Хани харилсаан» —телевизионно журнал. 19.00 — «Дуун-82»—Останкинадахи концертнэ студида болоһон удэшэ. 22.00 — «Время». 22.35—«Ищите женщину» — француз драматург Р. Томой зүжэгөөр найруулан буулгагдаһан телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи ба 2-дохи серинүүд).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 17.15 — «Бүхы зүрхэ сэдьхэлһээ». Кузнецкэ металлургическа комбинадай ажалшадтай уулзалга. 19.15— «Отшельник и роза», «Лиса Патрикеевна», «Кот и новогодняя ёлка», «Желтый слон» — мультфильмнүүд. 19.50 — Залуушуулай командануудай дунда хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. США-гай ба СССР-эй суглуулагдамал командануудаа наадаха (2-дохи ба 3-дахи үенүүд). 21.15 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Возвращение каркуши». 21.30 — Телевизионно очерк. 22.00 — «Время». 22.35 — А. Петров. «Адам и Ева»—фильм-балет.

ВОСКРЕСЕНИ, 2

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 — «Зарядкадаа зогсогты!». 10.00 — «Булаг». 10.30— «Кто в теремке живет?» Томск хотын модоор урлажа баригдаһан гоё һайхан гэрнүүд, барилганууд тухай баримтата фильм. 10.50 — «Будильник». 11.20 — «Советскэ Союзда алба хэнэб'». 11.20 — «Пес в сапогах» — мультфильм. 12.40 — «Спорт-82». Жэлэй дүнгүүд. 13.20 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ программа. 13.50 — «Худөөгэй ажал хэрэгүүд». 14.50 — «Остров сокровищ»— телевизионно уран һайханай фильм (3-дахи сери). 15.55— Хүгжэмтэ киоск. 16.25—«Детектив... Детектив... Детектив...» — кино-концерт. 17.30—«Киногоор аяншалгын клуб». 18.30 —«Примите вызов, сеньоры!» — К. Гольдониин «Трактирщица» гэжэ зүжэгөөр найруулан буулгагдаһан уран һайханай фильм (1-дэхи ба 2-дохи серинүүд). 20.50 — «Москвагай цирк соохи шэнэ жэлэй аттракцион». А. Пугачева, И. Кио гэгшэд хүтэлхэ. 22.00 — «Время». 22.35 — «Москвагай цирк соохи шэнэ жэлэй аттракцион» гэһэн дамжуулгын үргэлжэлэл. 00.05—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 16.30 — Гүрэнэй Н. Осиповой нэрэмжэтэ ород арадай инструментнүүдэй академическэ оркестрэй концерт. 17.05 — А. Гринэй «Алые паруса» гэжэ романай удхаар зохёон буулгагдаһан «Ассоль» телевизионно уран һайханай фильм. 17.15 — «Энээдэн — эм юм». 19.45—«Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 20.15 — «Хүн, Газар, Юртэмсэ». Замбуулинай дайдые шэнжэлгын жэлэй дүнгүүд. 21.00 — — «Амгалан нойрс